

XV. évfolyam

9. szám

ROMALAP

2007. szeptember

Ára: 200 Ft

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

Segítsen, hogy segíthessünk!

Kati néni 67 éves két-egyházi oláhci-gány asszony. Míg testét betegség emészt, napjait a nincstelenség, éhezés, fázás. Végső elkeseredésében tollat ragadott, hogy megírja szerkesztőségünknek sanyarú sorsát.

Egyedül él depresszió-

ban szenvedő lányával és annak 6 éves kisfiával, akik helyett neki kell „gondolkozni”, mert ők nem képesek rá. Egyetlen fia, aki segíteni tudta a még harmincezer forint nyugdíjat sem kapó édesanyját, tizenhét hónapja váratlanul összeesett és meghalt. „Inkább engem

vett volna magához az Úr!”, tör ki könnyekben a fájdalma és értetlensége minden percben, mert nem érti az érthetlent, hogy miért pont az Ő fia, aki még beteg sem volt soha.

Sorolja bajait, testén a hasnyálmirigy gyulladástól a trombózisig, mutatja a kiválatlan receptek sokaságát, hogy hát miből is váltaná ki, mert azt a kis pénzét is elvinné, ami van. Dolgozni nem tud, sem Ő, sem a lánya, aki még a házból sem tud betegsége miatt kimozdulni. Házában egyetlen szobában vannak összehúzódnak, mert a ház többi része omladozik és életveszélyes. Csinálgatta Kati néni, amíg bírta a keze meg a lába, de egy jó ideje már felállni is alig bír. A helyi önkormányzat néha egy-kétezer forintos segéllyel tud segíteni, de más lehetősége nincs. Sok a szegény cigány a faluban, ha tudna segítséget kérni mindegyiknek. Magyar szomszédai szánják meg néha ezzel-azzal, meg hát néha jönnek jóslatni,

mert Kati néni örökölte a tehetségét. Megmondja a múltat, jelent és a jövőt. Jót és rosszat egyaránt. Kártyából, ólommal, tenyéből, szemből látja a sorsot. De azt soha nem mondja, mit adjanak a szerencsének, csak azt, hogy kedden, pénteken és vasárnap jöjjenek, mert az a sors napja... S hogy valós-e, amit lát!? Számítson az én szavam! Szememből, majd az ősi kártyából arcomba zúdította az összes jelenlegi félelmemet és örömemet. A jövőt csak azért nem, mert nem kértem belőle... Elmondja mindenkinek, amit tudni akar a sorsáról, életéről, csak kicsit könnyebb legyen az élete.

A törődés emberséget jelent, törődjünk hát Kati nénivel.

Felajánlásait a szerkesztőségen keresztül is megtehetik, vagy közvetlenül Kati néninek.

Farkas Mihályné
Tel.: 30/267-8368
5740 Kétegyháza
Damjanich út 17.
Lukács Ilona

A napokban meglátogattuk Kati nénit, akinek helyzete a fenti cikkben leírtakhoz képest sajnos semmit nem változott. Akkor már napok óta csak a 6 éves unokájának volt mit ennie a szomszédok jóvoltából. Natasa, Kati néni lánya némi iróniával jegyezte meg, hogy mennyire alultáplált az egész család. És valóban! Összeszorul a szíve az embernek látva azt a nagy szegénységet, a kilátástalanságot, a kicsit jobb élet utáni vágyat, amire a maguk erejéből semmi esélyük.

A cikkünk megjelenése után Kati néninél telefonon jelentkezett egy cement gyár igazgatója, aki felajánlott egy akkora összeget, amiből a településen egy szép kis házat tudnának venni, hogy ne kelljen nap mint nap azon aggódni, hogy mikor dől be a ház oldala. A telefonhívás után Kati néni kórházba került, így a kapcsolat megszakadt az igazgatóval, akit ezúton kérünk, ha még aktuális a felajánlása, a cikk végén szereplő telefonszámon vegye fel a kapcsolatot a családdal, vagy szerkesztőségünkkel.

Kérjük továbbá mindazokat, akik megtehetik, segítsenek a családon! Minden segítséget nagy örömmel fogadnak: kinőtt ruhákat, cipőket, tartós élelmiszereket.

A Szerkesztőség.

ROMA LAP
Megjelenik
havonta.

Megjelenik havonta a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Esélyegyenlőségi Programiroda Osztályának támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: **Paksi Éva** – Főmunkatárs: **Farkas Kálmán** – Tervezőszerkesztő: **Gudmon András**. Munkatársak: **Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Nyári Gyula, Rácz Lajos**. Szerkesztőségi titkár: **Pálfi Elvira**. Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Címlapfotó: **Nyári Gyula**

Nyomdai munkák: **KARCAGI NYOMDA KFT.**

Felelős vezető: **Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea** ügyvezető igazgató

ISSN 1216-982X

Lakatos Menyhiért:

Tenyérből mondtál jövendőt

Selyemben jártál, mondtad,
rózsás szoknyád előtt meghajlott a fű,
kendőd hosszú rojtjain
száz férfiszem csüngött,
öldösték egymást ölelésedért.
Hogy fújta pántlikád a szél,
míg ágyékok aranytallérok verték,
magadon gyantaillatot vittél.

Bodros hajadra mosolyogtak a farkasok,
tört ágak suhogásainak
csendet parancsolt tekinteted,
titkait láttad az időnek, mint anyád,
kire koporsótlan sírjába annyi átkot szórtál.

Tenyérből mondtál jövendőt,
nyűtted örökséged, hazudtál, csaltál,
elloptad mások emlékét,
hamu alá rejtve kócos véznaságod
fekete napjait,
nyelted keserű füstjét tűzálmaidnak.

Eskiüdöztél a szerencsére,
mikor göthös férjed púpját
laposra verték a lopott karóval.
Metélt orrodra laput aggatva,
avas húst hoztál neki engesztelésül.

Tenyérből mondtál jövendőt,
sikamlós combjaid meg sem törültek,
csak kupacokba raktál benneünket,
mert fagyos krumpli ára
kicsírázott a méhedben.

Mit láttál a jövőben?

Kettesével szültél a vak cigánynak,
tarka gyümölcsleid elkapartad harmadnapra
hasztalan hugyoztad a szalmát,
hideg volt a tél.

Selyemben jártál, mondtad,
rózsás szoknyád előtt meghajlott a fű.
Órátlán életed bearanyoztad,
hazudtál, csaltál elloptad mások emlékét,
hamu alá rejtve kócos véznaságod
fekete napjaid,
nyelted keserű füstjét tűz álmaidnak.

Bronz patáidon az idő
kővé érlelte sarát,
míg a jövőt szemlélted,
testedre fagyott a múlt.

Bénára taposott napjaid vén magányában,
vakon, koldusbottal,
visszatérnek a hű gondok.
Szellem madarak felettünk rázzák
sárga tolluk, fejünkre száll keserűsége.

Ezt láttad a jövőben?

Fotó: Nyári Gyula

II. JÁNOS PÁL KÁPOLNA CSATKÁN

❖ Az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) *II. János Pál* pápáról nevezte el a Komárom-Esztergom megyei Csatkán álló kegytemplom mellett épült új kápolnát a szeptember 8-án tartott Mária-búcsún, melyre minden évben több ezren látogatnak el.

A kápolnát *Keresztes Szilárd* hajdúdorogi görög katolikus megyéspüspök áldotta meg szentmise keretében, és a *II. János Pál* pápa nevet adományozta neki. Vasárnap *Márfi Gyula* veszprémi érsek mondott ünnepi szentmisét a kegyhelyen. A szombati névadományozó ünnepségen az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal és az Országos Cigány Önkormányzat is képviseltette magát. *Hiller István* minisztert *Kállai Katalin* a tárca romaügyi stratégiai főtanácsadója, Kiss Péter minisztert *Lankó Károly* politikai tanácsadó képviselte. A két évvel ezelőtt elhunyt pápa 2003. november 19-i audienciáján fogadta az OCÖ által vezetett 180 tagú roma küldöttséget. A delegáció a magyarországi cigányságra és egy fából készült feszületre kérte a katolikus egyházfő áldását. A másfél méteres feszületnek a csatkai kápolna ad helyet. A csatkai kultusz egy gyógyulás-történetből ered: *Ropoli Ferenc* plébános feljegyzése szerint 1863-ban a Mária forrásnál egy vak fiú megmosta a szemét és a víztől visszanyerte látását. Ezt az esetet további csodás gyógyulások követték, így a hívek körében hamar népszerű lett a kegyhely.

TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSSAL A GYŰLÖLETBESZÉD ELLEN

❖ Szeptember 17-én az Országgyűlés nagy többséggel megszavazta, hogy sürgősséggel tárgyalják a a kormány által benyújtott, gyűlöletbeszéddel kapcsolatos törvénymódosítást. A törvényjavaslat célja, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) módosításával elhárítsa azt az értelmezési problémát, amely

megakadályozza az ún. gyűlöletbeszéd elleni eredményes polgári jogi igényérvényesítést. A módosító javaslattal a Ptk. kiegészülne – többek között – azzal, hogy a faji hovatartozásra, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozásra vonatkozó sértő megnyilvánulás a személyhez fűződő jog sérelmét jelenti. A változtatás továbbá „közérdekű keresetindítási jogot” biztosít a jogvédő szervezetek számára is. „Ennek oka egyrészt az, hogy a sértett kör a szóban forgó megnyilvánulás

sok esetében egy közösség, illetve közvetve a társadalom egésze. A jogvédő szervezetek személyhez fűződő jogi igényérvényesítésre történő feljogosításának másik oka pedig az, hogy e szervezetek rendelkeznek a szükséges elméleti és gyakorlati ismeretekkel, személyi és egyéb feltételekkel az igények hatékony érvényesítése érdekében. Elkerülhető e szervezetek közbeiktatásával az is, hogy a személyhez fűződő jogaikban sérelmet szenvedett személyeknek az igényérvé-

nyesítés során közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kelljen kerülniük az őket gyalázókkal. A kártérítési igényt e szervezetek kizárólag a sértett közösség érdekében és valamely célra létrehozott alapítvány javára érvényesíthetik”.

ELHUNYT JÁRÓKA SÁNDOR PRÍMÁS, HEGEDŰMŰVÉSZ

❖ Életének 54. évében szeptember 18-án, a budapesti Pé-

terfy Sándor utcai kórházban elhunyt **iff. Járóka Sándor** primás, hegedűművész – tudatta „**Buffó**„ **Rigó Sándor**, a 100 Tagú Cigányzenekar vezetője az MTI-vel. A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével kitüntetett művész több mint három és fél éve kómában feküdt. Iff. Járóka Sándor 1995-től két éven át a 100 Tagú Cigányzenekar művészeti vezetője volt, de azután is többször fellépett az együttessel.

„ROMÁK A KAMERA ELŐTT ÉS MÖGÖTT„ A CINEFESTEN

♦ 2007-ben immár negyedik alkalommal rendezik meg Miskolcon a CineFest – Fiatal Filmesek Nemzetközi Fesztiválját szeptember 16. és 23. között. A szervezők célja, hogy a rendezvénnel lehetőségét biztosítsanak a 35 év alatti filmalkotóknak a világ bármely tájáról a bemutatkozásra, megmérettetésre, versenyben való részvételre. Idén egy speciális, „ROMAKÉP – Romák a kamera előtt és mögött” kategóriát is meghirdettek, itt külön zsűri díjazza a filmeket.

JAVASLATOK KISEBBSÉGI KÉPVISELETRE

♦ A II. Kisebbségi Kerekasztal hozza meg a végső döntést a kisebbségek parlamenti képviselétéről. Az egyeztetések már tartanak a 13 nemzeti és etnikai kisebbség képviselőivel – mondta **Kállai Ernő**. A kisebbségi ombudsman az Országos Cigány Önkormányzat konferenciáján kifejtette: a kisebbségeknek hiányzik a tényleges politikai képviselése. A legjobb megoldás az lenne, ha a 13 kisebbség képviselőit az országgyűlési választások után fél évvel, listán választanák, eltörölve az ötszázalékos küszöböt, de a minimális szavazatszámot rögzítenék. Ehhez az alkotmányt és a kisebbségi törvényt is módosítani kell – tette hozzá.

FEDÉL NÉLKÜL A RÉVKOMÁROMI ÉS ÉRSEKÚJVÁRI ROMÁK

♦ A szeptember 19-ére virradó éjszakát is a szabad ég alatt töltötte mintegy negyven révkomáromi, s ugyanennyi érsekújvári roma család, amelyeket azért lakoltattak ki, mert nem fizettek lakbért. Évek óta csaknem kivétel nélkül munkanélküliek, szociális segélyből élnek.

PÁSZTÓN A MÁTRASZŐLŐSI GYEREKEK

♦ Kedd reggeltől folyamatosan iratkoznak be a mátraszőlősi gyerekek a pásztói Dózsza és Gárdonyi általános iskolákba. Mintegy harmincan már beiratkoztak, a családok folyamatosan érkeznek. Mindkét iskolában van olyan osztály, ahol alacsonyabb a létszám a maximálisan megengedettnél, így valamennyi mátraszőlősi gyereket fel tudják venni. A Nógrád megyei faluban az augusztus végi iskolabezárás miatt 43, döntő többségében cigány származású gyerek nem kezdte meg a tanévet.

ROMA VILÁGZENÉI HÉTVEGE AZ A38-ON

♦ Szeptember 20-án és 21-én a hagyományos cigány népzene elektronikába oltásának két nagymestere **Stani Vana** a **!Deladap-pal** valamint **Mitsoura** lesz látható és főként hallható a Hajón. Az osztrák felségjelzéssel bíró, de számos nemzetközi, főként balkáni kötéllel rendelkező **!Deladap** nem először táncoltatja meg a magyar közönséget, és az A38 sem ismeretlen terep a számukra. Zenéjükben a nagybőgő mellett megfér a kannázás, de még a legkülönfélébb elektronikus kutyák is.

BÜNMEGELŐZÉSI ÉRTEKEZLET

♦ Bűnmegelőzési értekezlet összehívásáról döntött az Or-

szágos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnöke és az országos rendőr-főkapitány szerdai találkozásukon, és áttekintették a 2000-ben kötött együttműködési megállapodásukat – tájékoztatta az MTI-t a rendőrség. A Rendőrség Igazgatási Központjában tartott találkozón értékelték a megyei rendőr-főkapitányságok „összeszekítő tisztjeinek” és az OCÖ helyi koordinátorainak eddigi munkáját, és megállapodtak, hogy a jövőben „szorosabbra fűzik” kapcsolatukat a helyi kisebbségi érdekképviselőkkel – olvasható az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) közleményében. A tájékoztatás szerint **Bencze József** országos rendőr-főkapitány az általa kezdeményezett találkozón szorgalmazta a roma kisebbség részvételét a helyi polgárőr szervezetekben, mert mint mondta, óriási szerepe van az OCÖ-nak az általános bűnmegelőzésben. Döntöttek arról is, hogy novemberben közös, országos rendőr-főkapitányi értekezletre kerül sor, amelyre valamennyi megyei, kisebbségi koordinátort, képviselőt meghívják.

„EGYENLŐ ESÉLYEL A RÁK ELLEN” CÍMMEL TARTOTTAK KONFERENCIASOROZATOT

♦ A Roma Integráció Évtizede Program keretében cigány művészek és helyi szervezetek nemzetközi és magyar civil szervezetekkel együttműködve veszik fel a küzdelmet a mellrák ellen. A korai felismerést segítő szűrővizsgálatok népszerűsítésére kampány indult, ennek kapcsán tartottak konferenciasorozatot Tiszadobon, Pécsen és Kiskőrösön.

ÖSSZEFOGNAK A DÉL-DUNÁNTÚLI ROMÁK

♦ Az országban egyedülálló módon együttműködési megállapodást írtak alá a Tolna, a Baranya, valamint a Somogy megyei Cigány Kisebbségi Önkor-

mányzatok elnökei a szekszárdi Vármegyeházán. Mint azt **Kalányos János**, **Hegedűs István** és **Berényi László** elnökök elmondták, a megállapodás célja, hogy javítsák a Dél-dunántúli Régió területén élő cigányok életkörülményeit, társadalmi helyzetét, valamint erősítsék a munkaerő-piaci helyzetüket. Mindezzel a cigányság társadalomba való mielőbbi beilleszkedését kívánják felgyorsítani. A szerződéshez csatlakozott a Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ is. **Dr. Kékes Ferenc** főigazgató-helyettes elmondta: a roma vezetők ezentúl tanácskozási joggal vehetnek részt a regionális munkaügyi tanácsuléseken, javaslatokat tehetnek arra, hogy milyen képzésekre van igény a hazai legnépesebb kisebbség körében. Kalányos János a Tolna megyei Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke kiemelte, félretették a képviselők a pártpolitikát, mindezt megtesznek azért, hogy a cigányság helyzete javuljon a régióban. – A cigányok akarnak, és tudnak is integrálódni – mondta.

CIGÁNYOZÁSÉRT KAPOTT PÉNZBÍRSÁGOT A FRANCIA PREFEKTUS

♦ Rasszista kijelentés miatt kétezer euró – több mint félmillió forint – pénzbüntetésre ítélte **Paul Giro** de Langlade-ot, Indre-et-Loire megye prefektusát a párizsi büntetőbíróóság. A bíróság „fajgyűlöletre való uszításban” marasztalta el a közigazgatási vezetőt, amiért az a La Nouvelle République du Centre-Ouest című regionális lapban 2006 novemberében megjelent interjúban úgy vélte, hogy a megyében túl nagy számban vannak cigányok, akiket egyben „tolvajnak” minősített.

A Romaweb, az MTI, a RomNet, a Tolnai Néptársaság, a Népszabadság, és a Népszava hírei alapján összeállította: **Paksi Éva**

A hónap hírei • A hónap hírei

Menyhért Ildikó

Érdemes összefogni, akkor lehet akár nyerni is!

Mondja **Kállai Ernő** roma származású általános és középiskolai tanár, jogvégzett egyetemi docens, akit 2007. július 1-jén **Kaltenbach Jenő** a nemzeti kisebbségi ombudsman helyére választott a parlament. Ilyen közméltóságoknak kijáró helyre roma származású embert sem a pártok, sem pedig a köztársasági elnökök egyike sem választott még. A következő beszélgetésben Kállai Ernő megosztja velünk gondolatait arról, miért pont Ő nyert bizalmat, arról is váltunk néhány szót, milyennek képzei el a valós cigány kisebbségi oktatást, miért káros a szegregációnak bármely formája a társadalom működésére.

– *A hazai cigányság számára komoly üzenete van annak, hogy Ön közülünk való. Többek között azt reméljük, hatékonyabban fogjuk érvényesíteni jogainkat. Ön hogyan látja ezt?*

– Azt gondolom erről, hogy pozíciómban a szakértelem számít és nagyon remélem, hogy azért választottak meg, mert jó szakembernek tartanak. A származásom ahhoz segíthet hozzá, hogy megfelelő érzékenységgel foglalkozzam ezekkel a problémákkal. Biztos vagyok benne, hogy az elődöm is megfelelő érzékenységgel foglalkozott ezekkel a kérdésekkel. Nekem azonban még inkább fontosak ezek a kérdések. De hozzá kell, hogy tegyem: a Magyar-

országon élő tizenhárom nemzeti és etnikai kisebbségnek vagyok a szószólója, jogvédője. Egyenlő mértékben kell foglalkoznom mind a tizenhárom kisebbség ügyeivel.

– *A többi kisebbség miután megtudta, hogy a Köztársasági Elnök úr az Ön személyére tett javaslatot, máris ajánlott valakit Ön helyett.*

– Azt hallottam, hogy nem értenek egyet a köztársasági elnök úr jelölési módszerével.

– *A roma kisebbségi szervezetek egyértelműen kiálltak Ön mellett. A szakos megosztottság helyett egybehangzóan támogatták. Minek tulajdonítja mindezt?*

– Nagyon felemelő érzés volt. Ezt a fajta teljes körű támogatottságot előremutatónak érzem a roma politikai szférában: ha azt látják, hogy van olyan cél, amiért érdemes összefogni, akkor lehet akár nyerni is. Ez a jövőre nézve is intő példaként szolgálhat a roma szervezetek felé.

– *Nehéz eldönteni, hogy az Ön kinevezésében a politikai, vagy szakmai megfontolás volt-e erősebb? Ön egy nagy tudású ember, az írásai arról árulkodnak, hogy nagyon*

elkötelezett a cigányság ügye mellett.

– Számomra mindez azt jelenti, hogy nem elég cigánynak lenni ahhoz, hogy valaki valamilyen pozícióba kerüljön, hanem ahhoz érteni is kell. Csak ennek a kettőnek a normális egyése az összhangja az, ami egy egészséges identitást, egy egészséges szakértelmet kölcsönöz az ember számára. Borzasztóan érzem magam, ha csak a származásom miatt választottak volna meg. A Köztársasági Elnök úr az én szakmai múltam alapján

tette meg ezt a jelölést, a pártoknak pedig el kellett döntenie, hogy megválasztanak, vagy sem: ez már politikai döntés volt.

– Miben volt az Ön gyerekkora más, mint általában a roma gyerekéké?

– Zenész családból származom. Egyáltalán nem voltunk gazdagok, mégis meg volt már apámban is az a fajta igény, hogy képezze magát. Ő maga is leérettségizett, hivatásos előadóművész végzettséget szerzett. Természetes volt, hogy a gyerekeit is arra inspirálja, hogy tanuljanak, mert csak így lehet előre jutni az életben. Idősebb korában még a jogi egyetemre is jelentkezni kívánt.

– Tehát nem beszélhetünk arról, hogy Önnek hirtelen szerencséje lett, hirtelen megváltozott a sorsa és ennek köszönhetően érte el azt, amit elért.

– A szerencsét mindig meg kell alapozni, az nem jön magától. Ha a családban nincs meg az a fajta attitűd, az a fajta indíttatás, ami a gyerekeknek a magasabb szintre való juttatásában fontosak, akkor soha semmi nem fog változni. Ha nincs meg ez az igény, ez a szocializációs kényszer, minden marad a régiben.

– Eredetileg zenei pályára készült: művészi színvonalon teljesít a zenében is. Mi az, ami miatt mégis a tudományok irányába fordult?

– A kíváncsiság már gyermekkorom óta meg volt bennem. Általános iskola végéig elolvastam a fél világirodalmat. Nem volt más szórakozási lehetőségünk, mint az olvasás, mert nem

nagyon jutottunk el színházba, koncertre. Nagyon érdekelt az irodalom. Mindenben, így a zenében is maximalista vagyok. Kitűztem magam elé egy célt, de úgy láttam, hogy nem tudom elérni és ezt nehezen éltem meg. Nagyon sok energiát fektettem abba, hogy zongoraművész legyek. Miután jó tanuló voltam, és sokat olvastam, mindez segített abban, hogy könnyedén átlépjek egy másik területre. Nagyon érdekelt a társadalom működése, a történelem.

– Tanított is, ha jól számoltam kilenc évet.

– Igen. A legelső szinttől a legutolsóig gyakorlatilag bejártam a teljes spektrumot: az elsősök napközis osztályától kezdve a középiskolai tanári, kollégiumi nevelő tanári tevékenységig keresztül az egyetemen, főiskolán oktató is voltam, most is tanítok. Tizennyolc éves koromtól kezdve folyamatosan dolgoztam, hogy biztosítsam a tanulmányaimhoz szükséges pénzt. Mindent bejártam ebből a szempontból, a vége volt az, hogy intézetvezető főiskola docens voltam a váci főiskolán.

– Ön a romológiát, mint tudományágat műveli, mondana erről néhány szót?

– A romológia egy szűkebb területe érdeklődésemnek. Én a társadalom működését tanulmányozom, ezen belül kiemelten a romákkal foglalkozó kérdéseket. A romológia mint tudomány csak most kezd kialakulni Magyarországon és a világon egyaránt. Nem egy önmagában elszigetelt jelenség, hanem az egész társadalomba beágyazott. A társadalom működését történeti szinten és a jelen működési mecha-

nizmusainak figyelembevételével kell tanulmányozni.

– Pedagógus jelölteket is tanít, konkrétan mire?

– Romológiára, kisebbségsszociológiára. Több fél éves specializációt vezettem, találtam ki.

– Hány órás képzésekre gondoljunk?

– Sok fél éves képzésről van szó. Idáig ez egy külön szak volt, amire külön diplomát lehetett kapni. Nemzeti cigány/roma óvodapedagógus, vagy tanító diplomát. Most már nem külön diplomát adó képzés, hanem szakirány a felső oktatási reform okán. Ez majdnem olyan, mintha valaki külön szakot végezne el.

– Tehát, mind a német, a horvát, vagy a szerb nemzetiségi tanító – illetve óvónőképzés területén képeznek kisebbségi oktatást megvalósító pedagógusokat, úgy Ön a roma kisebbségi oktatásba bekapcsolódó tanárok képzésében vállalt szerepet. Magyarországon a roma gyerekek nevelése – oktatása általában nincs rendben, de a roma kisebbségi oktatás még komolyabb agályokra ad okot.

– Ez így van! Nagyon nincs rendben a dolog. A szegregált oktatás nagy ellenzője vagyok. A társadalom megmérgezőjének tartom. Már kisgyermekkorban elválasztja egymástól a kisebbségi közösségek és a többségi társadalom tagjait. Nem alakul ki az a normális viszony, ami szükséges a társadalmi együttéléshez. A szegregált iskolákban általában sokkal rosszabb minőségű az oktatás. Újra termeljük a képzetlen munkaderőt, a munkaerő-piacra belépni képtelen embereket.

– Fontos lenne számunkra, hogy olyan kisebbségi oktatásunk legyen, ami a cigány kisebbségi kultúrát helyezi előtérbe, amelynek valós célja a kisebbségi kultúra ápolása, gazdagítása.

– Az, amikor valakik önként szeretnének kisebbségi oktatásba bekerülni, azt nem tekinthetjük szegregációnak. Egy dolgot kell mérlegelni ilyenkor, azt, hogy milyen színvonalú az oktatás. Az mellett, hogy a gyerekek ott megtanulják mindazt, amit egy rendes gimnáziumban is megtanulnak, mellette olyan plusz ismereteket is kapnak, mint például a Gandhi Gimnáziumban, ahol a cigány népismerettől kezdve a nyelvekig sok mindent tanulnak. Legalább olyan színvonalúaknak kell lenniük ezeknek az iskoláknak, mint a normálnak nevezett iskoláknak, vagy inkább még magasabb szintűnek. Sajnos sok esetben a kisebbségi osztályok életre hívása nem a szülők és nem a gyerekek akaratát tükrözik.

– Ön azt mondja, hogy sokat kell fejlesztenünk magán a roma kisebbségi oktatáson, amíg egyértelműen mondható lesz valamely intézményre, hogy az szegregált, vagy egyértelműen mondható lesz valamely kisebbségi intézményre, hogy az valóban kisebbségi kultúrát közvetít.

– Az már most is nagyon egyértelműen látszik, mit tekinthetünk szegregációnak. Az viszont még nem forrott ki, milyen az igazából színvonalas kisebbségi oktatás. Van rá egy-két példa Magyarországon, de ez alapvetően még nem forrott ki.

– Köszönöm a beszélgetést!

Menyhért Ildikó

Bényé ár fi szã cînyény uná, kã ár pucseny szã nyiriny!

Zisé Kállai Ernő om dã bãjás, sinyé äj miscsér în iskulã sã în iskulã márë, scsut om äj, egyetemi docens, pã sinyé 2007. július 1 dãpã *Kaltenbach Jenő* sinyé o foszt nemzeti és kisebbségi ombutsman în loku áluj o pusza paramentu. Pã áfelã köz-méltóságu lok nyis pártok nyis köztársasági elnök nu o pusz inkã pã bãjás. În szfãtãjálã áztã sé o vinyi Kállai Ernő o szpunyé sé gãngyescsé, dã sé bás pã jãl ol választit, sã dã áje ony szfãtãji, kit jãl kum szã gãngyescsé dã ìnvãcãlã, dã sé äj ro szegegáció în tatã lume.

– *Lu bãjási în lume ánasztrã mult fásë, kit on bãjás äj pã áfelã márë lok. Äje gãngyiny, kit mäj bénýé ony pucse szã ávény grizsã. Tu kum vëz, áztã?*

– Äje gãngyész k dã áztã, kit sé jo fãk ákulo trãbujé márë scsut, sã ás áve dãgînd äje szã ìnkréd, kã pãntru áztã m-or választit pã minyé. Kit sinyi misz, lá äje m-o ázsutát, szã fju mäj ku szufljit lá áméj. Ásã scsu, kit sã sinyé ìn nencsém o foszt, sã jãl ásã fãse lukrus. Mijé mágã mäj tárë trãbujé kit szã lukru pãntru jé.

Dã trãbujé szã zîk, kit jo lu zesé sã tri nemzeti és etnikai kisebbségnek misz, sinyé dusé vorbã, ljé fásë grizsã. Bás ásã trãbujé szã lukru ku toc.

– *Hãjlãnci kisebbségurje, kînd or scsut kit Köztársasági Elnök úr pã sinyé árë dãgînd, átunse repë or zîsz pã sinyivã ált.*

– Äje ám áhuzît, kit nu prisepë unã ku sé Köztársasági Elnök úr.

– *Dã bãjás kisebbségi szervezetek or prisiput unã, sã or sztãt lãngã csinyé, jé sinyé*

nu ásã or szuktuljit szã fãkã. Sé gãngyëcs, dã sé?

– Farcse bénýé szîmcãlã o foszt. Ásã gãngyész k, kit dákã áku or pukát unã, átunse pacse fi kit sã ìn ált lukru ásã or fásë, bénýé ár fi szã cînyény unã, kã ár pucseny szã nyiriny. Pã áztã szã ujcsë sã ìn ált dobã.

– *Nu scsu kit sé szã gãngyész k, kînd pã csi-*

nyé or választit átunse politika, o scsutu áto o foszt mäj tárë. Tu ku farcsë márë scsut jëcs, szkriszurje dãlã csinyé äje zîsé, kit omu lu bãjási jëcs.

– Mijé áztã äje zîsé, kit nu äj dãsztulã kit sinyivã bãjás äj, dã trãbujé szã scsijé mult. Csár áztã dã lukru pã ìn lok dã lu om pucserë kit szã fãkã áfelã márë lukru. Farcse ro mã ás szîmcã, dákã csár pãnt-

ru kã bãjás misz m-ár fi választit. Köztársasági Elnök úr o bãgát számá áje lukru sé ám fãkut pînã áku sã ásá m-o jililit, párturje mágá or putut szã zíkã bénýé ãj o nu.

– **În sé o foszt kusztuc mik ált, dãkit lu ált bãjás kupil?**

– Siljédu áme lutá. Nu ány foszt gãzdás, dá má sã în tátã o foszt áje, kit trãbujé szã învãcã om. Sã jãl o fãkut o iskolã máré, sã jãl o foszt elõadóművész. Ásã gãngye sã dã kupij, kit trãbujé szã învãcã, kã numã áse pacse szã mergã máj înnecse în kuszt. Kînd máj bãtîrn o foszt o ávut dãgînd szã mergã în iskolã hãl máj máré, pã jogi.

– **Átunse nu pucsény szã szfãtãjiny dã áje, kit cijé nurok c-o foszt sã ásá áj kirilit áise, hungyé jéscs.**

– Pãntu nurok tot trãbujé szã fãkã om sévá, nu vinyé csár ásá. Dãkã în siljédu nu ãj áje, kit trãbujé szã învãcã, szã fijé máj mult, átunse tot sigogye ásá o rãmãnye. Dãkã áztã nujé, átunse sigocse o rãmãnye ásá kum o foszt.

– **Kãnti áj învãcãt lucsálã, sã farcsé bénýé scsij szã lucséscs, dã sé nu áj rãmãsz áise, dã sé csé áj dusz pã ingyire?**

– Má dã kupil jo tot kíváncsis ám foszt. Pã kînd ám szfãrsît iskolã, jo má ám umãráta pã zsumãtãcsé szkriszu. Nu o foszt ált csár szã umãrãny, nu ány putut szã mirzsény în szinház pã koncert. Ro mã irdikile szkrijiturã. Ákár sé fãk, áje bénýé trãbujé szã fãk. Kînd sévá gãngyész k áfãrã, sã nu pot szã fãk kum ám gãngyit, átunse farcsé ro mã szîmc. Mult ám szufãrát dãje, kit zongoraművész szã fju. Dã pãntu kã bénýé ám învãcãt, nu foszt gro kit szã mã duk pã ált pãljé. Ro mã irdikile a társadalom működése, sã historiã.

– **Sã áj învãcãt, dãkã bénýé scsu naã ej.**

– Dã. Ám foszt hungyé gogyi, dã iskolã pînã lá hãl máj máré ám încãcãt pã kupij, sã áku învãc în iskolã hãl máj máré. Dãlã zesé sã dã opt ej kînd ám foszt, dã átunse lukru, kit szã ám bãny pã învãcãlã. Sigogye ám umblãt áfãrã, pã trepcse mirzsem szusz, pînã ám ázsunsz în iskolã hãl máj máré dã docens, Váci Fõiskola.

– **A romológiãt kã tudományãgat fãs, áj zîsé dã áztã nyiszkej vorbã?**

– Áztã nu ãj ásã máré dãrãb sé mã irdikilescse, máj bénýé társadalom működését în-

vãc sã întrã áztã álu bãjãsi. Romológia csár áku szã kizdilescse szã fijé în lume ánasztrã, sã în lume-cãrá. Nu ãj csár szîngur, ku társadalom jescse unã. Totu unã trãbujé szã ujtãny szã învãcãny.

– **Tu învãc sã pã éje tînyér sinyé or învãcã pã kupij, pã sé?**

– Romológiãra, kisebbségsszociológiãra. Máj mult zsumãtãcsé dã ej ám áflãt áfãrã specializãciót.

– **Kit sász or foszt învãcãlã áztã?**

– Mult zsumãtãcsé ej or foszt. Pînã áku önálló szak o foszt, pã sé külön diplomãt or putut szã kãpicsé. Nemzetiségi cigány/roma óvodapedagógus, o miscsircã diplomãt. Áku má nu külön diplomãt adó képzés, hanem szakirány a felsõoktatási reform okán. Áztã kitnu áfelã ãj kãkînd sinyivã ált szakot ár szfãrsi.

– **Áku în lume dã ungur nu ãj bénýé învãcãlã álu kupij dã bãjás.**

– Áztã ásã ãj! Farcsé nu ãj bénýé învãcãlã. Nu ám plásé dã szegregãlt învãcãlã. Álu társadalom mirgizãlã cîj. Má dã mik áljãgã áfãrã pã kupij. Nu pacse szã învãcã kum trãbujé szã kuscsé lãngã unãpãlt. În áfelã iskolã máj ro ãj

sé, kum învãcã. Csár pã nyimikã învãcã pã kupij, sã ásã nyis jé nu or kãpãtã lukru.

– **Áfelã învãcãlã ár trãbujã, kãré sã áje ár bãgã számã, kit sé kum or szuktuljît bãjãsi.**

– Áje, dãkã szîngurã, dã în mágã jé merzsé în áfelã iskolã áje nu ãj szegregãció. Csár áje trãbujé szã ujtãny, kit sével ãj ákulo învãcãlã. Ákulo kupilu învãcã sigogye sé sã în áltã iskolã ár învãcã, kã în Gandhi Gimnázium, dá máj pacse szã kunascse sã ljim-bã, szã szukásurje. Iskulji escs áfelã trãbujé szã fijé kã álcsi o máj buny. Dãbãnu în mulcsé rîndurj în áfelã osztályurj nu áje kupij merzsé kãré dã în mágã jé ár merzsé.

– **Tu áje zîs, kit mult trãbujé szã fãsény pãntu iskoljé.**

– Áje má sã áku bénýé vigyény kit kãré ãj iskolã áje kãré szegregãl. Dã áje inkã nu scsijény bénýé, kit séfel ãj iskolã áje kãré bénýé fãsé áztã. Jescse nyiszkej iskoljé áfelã în lume dã ungur, dá inkã escse nu ász gátã.

– **Mulcuvész k szfãtãjãlã!**

**Fordította:
Varga Ilona**

Paksi Éva

Bernadett Silvia Marcovici hegedűművész tanítványa lesz

„Nagypapám, anyukám édesapja nagyon híres hegedűművész volt. *Suha B. József*nek hívták. Hozzá hasonló művész nem sok volt a világban. Azonkívül, hogy imádom a zenét, miatta csinálom. Az Ő életét szeretném továbbvinni. Sajnos nem ismerhettem személyesen, mert 1974-ben meghalt, de mérhetetlen szeretetet és tiszteletet érzek iránta. A tehetségemet is neki köszönhetem. Szeretném, ha büszke lenne rám, és onnan fentről figyelné az utamat!” – mondja *Nyári Bernadett*, a világhírű *Suha B. József* unokája, aki októbertől a neves grazi zeneakadémián folytatja tanulmányait.

– Nyári Bernadett vagyok, édesapám *Nyári Gyula* fotóművész, zenész. Édesanyám végzettségét tekintve gyógyszerész, de nem gyakorolja a szakmáját. Mióta megszületett a bátyám, csak nekünk, a családjának él, pedig nagyon szerette a munkáját. A bátyám 10 évvel idősebb nálam: zongoraművész, tanár, a Zeneakadémián diplomázott néhány éve.

– *Hány éves korodtól hegedülsz?*

– 6 éves koromtól.

– *Te szeretted volna hegedülni, vagy a szülők egy kicsit rásegítettek?*

– Már nem igazán emlékszem, de biztos vagyok benne, hogy kicsit rásegítettek. Arra emlékszem, hogy a hegedű nekem mindig tetszett. Először 4 éves koromban vittek el apuék egy nagyon jó hegedűtanárnőhöz, *Szász Józsefné*hez, aki egész kicsi gyerekek oktatásával foglalkozik, nagyszerűen.

– *Mit gondolsz, ha az apukád és a testvéred nem zenével foglalkozik, te akkor is érdeklődtél volna a hegedű, a hangszer után?*

– Nem tudom. De szerettem igen, mert igaz, hogy apu is és a bátyám is zenész,

Bernadett
a világhírű
hegedűművész,
Suha B. József
unokája.

de azt gondolom, hogy ha nem ilyen családban nőttem volna fel, bennem akkor is meg lett volna a vágy a zenélés iránt. Ez sokkal mélyebb dolog: szerintem ez már a születésnél eldől, és az még plusz szerencse, ha ebben a család is segít.

– *Az általános iskola elvégzése után egyértelmű volt számodra, hogy zene*

szakon fogsz továbbtanulni, vagy akkor még más elképzelésed is volt?

– Nyolcadik után már egyértelmű volt, de előtte még nem. Színész akartam lenni, nekem az volt a legnagyobb álmom, előtte meg orvos, meg műsorvezető, újságíró: ezek a foglalkozások nagyon tetszettek. Hetedik osztályos koromban volt a

fordulópont: Olaszországba utaztunk fellépni az énekkarral és megkértek, hogy hegedüljek: akkora sikerem volt, az olaszoknak annyira tet-

Suha B. József (Eger, 1913. augusztus 8.–Budapest, 1974. május 4.) cigányprímás, hegedűművész, zenészerző. Miskolcon érettségizett és szerzett zenekonzervatóriumi végzettséget. Miskolcon *Rákos Arnold* volt a mestere. Budapesten a Zene-művészeti Főiskolát végezte *Hubay Jenő* egyik legtehetségesebb tanítványaként. Zenekarával és gazdag repertoárjával meghódította a világot. Műsorán nemcsak a magyarnóta és cigányzene, hanem a zenei világ klasszikus művei is szerepeltek. Szerzeményeit számos országban megvásárolták. Turnéin Európától Japánig sok sikert aratott.

Forrás:
Magyar Életrajzi
Lexikon

szett, amit csináltam, hogy amikor hazajöttem, azt mondtam, nekem hegedülnöm kell. Elmondtam a hegedűtanárnőmnek, Szász Józsefné Jutka néninek, hogy a **Bartók**ba szeretnék felvételizni hegedűszakra. Azt mondta, ez nem lesz könnyű, mert februárban volt a felvételi, és kevesebb, mint egy év, durván kilenc hónap alatt kellett bepótolni nyolc év munkáját. Nagyon sok gyakorlással sikerült, felvettek. Teljesen odavoltam, mert a Bartók nagy hírű középiskola.

– **Gondolom több időt kell eltölteni egy művészeti középiskolában, mint egyébként.**

– Igen, sokkal többet. Voltak olyan napjaim, hogy reggel 6-tól este 9-ig folyamatosan benn voltam az iskolában. Annyira sok óráim volt, hogy nem tudtam gyakorolni, és ezért az igazgatónő már reggel hatkor ki nyitatta az iskolát: reggel hatra bementem, gyakoroltam nyolcig, utána órák voltak, este kilencig bent voltam. Ezt csináltam egy pár hétig, utána viszont teljesen kikészültem.

– **Idén érettségizél és tudom, hogy nagy öröm ért. Apa, aki a lapunk fotósa is mesélte, hogy egy nagyon**

neves ausztriai zeneakadémiára vettek fel.

– Igen, a grazi zeneakadémián fogok továbbtanulni. Csodálatos hely, csodálatos a közeg, minden csodálatos! Hegyek veszik körül! Az akadémia gyönyörű, saját étterme van étlappal. És sok-sok kultúra képviselteti magát. Például japánok, magyarok, azon belül is cigányok, kínaiak, osztrákok, oroszok stb.

– **Milyen nyelven felvételiztél?**

– Németül.

– **Ezek szerint ilyen jól beszéled a nyelvet?**

– Abszolút nem. Az első nap volt az írásbeli, másnap pedig a hegedű. De ha az írásbeli nem sikerül, másnap már nem zenélhettem volna. A másnap sokkal izgalmasabb volt. Volt egy lány, egy nagyon nehéz darabot játszott, kihallatszott. Olyan szinten játszott, és utána még 2–3 felvételiző is, hogy szóhoz sem jutottam! Egyre jobban izgultam, mert megmondom őszintén, annyira bíztam magamban, hogy túl sokat nem gyakoroltam. Mikor én kerültem sorra, annyira meg voltam illetődve, hogy magyarul köszöntem nekik. Nem kellett végighegedülni minden művet, hiszen 3 perc a zsűrinek elég

volt ahhoz, hogy megállapítsák, ki milyen tehetséges.

– **Ez három percből valóban kiderül?**

– Igen. El kellett játszani egy etűdöt, egy **Bach** tételt meg egy hegedűverseny sarkötetét. Az etűdből kiderül, hogy körülbelül technikailag milyen szinten áll a felvételiző, Bachból viszont minden: Bachból kiderül a tisztaság, hogy hogyan tud intonálni az ember, s mennyire van zenei érzéke, mennyire képes a zenei gondolatok kifejezésére. A hegedűversenyből megint csak kiderül a zeneiség, kiderül a technika.

Idegeskedéssel telt el a következő két óra, de amikor megláttam a nevemet a felvettek, között nagyon boldog voltam. Nem beszélve arról, hogy egy olyan tanárnőhöz kerülök, **Silvia Marcovici**-hoz, aki – bár Magyarországon nem nagyon ismert – román származású hegedűművész, ma is a világ vezető zenekaraival koncertezik. Nem csak nagyon jó tanár, hanem óriási szólista is.

– **Amikor nem hegedülsz, akkor milyen zenét hallgatsz?**

– Mindenféle zenét kedvelek, de van egy olyan zene, amitől nagyon boldog leszek, és ez a cigány zene.

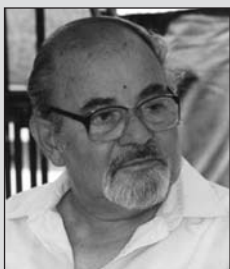
Bangó Margitot nagyon szeretem. Szeretem a cigány zenét, az eredeti csárdást meg a mai modern cigányzenét (**Váradi, Nyári Kálmán**). Azért általában mindenféle zenét meghallgatok. Nyáron **Mága Zolival** voltunk kint Jordániában egy esküvőn, ott játszottunk. A **Száztagú Cigányzenekar** augusztusi fesztiválján is fel léphettem Mága Zolival és remélem még fogunk együtt dolgozni. Egy nagyszerű, nagyon jólelkű embert, egy csodálatos hegedűművészt ismertem meg személyében és a hatalmas koncertélményekért óriási hálával tartozom neki!

Szeretnék köszönetet mondani szüleimnek is. Édesanyámnak, akinek a rengeteg segítsége nélkül nem sikerült volna a felvételem, és még nagyon sok minden az életemben. Édesapámnak, aki mindig mindenben a rendelkezésemre állt. Bátyámnak, aki zeneileg rengeteget segített nekem, hogy a zsűri tetszését elnyerjem. Végül, de nem utolsósorban vőlegényemnek, akinek a támogatása, kitartása, segítsége, megértése és szeretete nélkül nem kezdődhetett volna el igazán az életem, hiszen igazán, az még csak most kezdődik.

A hatalmas koncertélményekért óriási hálával tartozom Mága Zoltánnak.
Fotó: Nyári Gyula

Farkas Kálmán

Kitaposatlan úton

Törökszentmiklós a nevelővárosom. Miskolc a születésem helye. Itt érkeztem a világra **Farkas Kálmán** és **Ökrös Mária** legutolsó gyermekeként. Gordonnak, a cigányvárosnak egyik girbe-gurba sikátorában, a Mészáros utcában, a zsidó fiákeres Bobkó bácsiék házának hátsó udvari helyiségében szült meg Ökrös Mari, s a Népkert Szent Anna római katolikus templomban tartottak keresztvíz alá, s jegyezték be a világrajövetelem dátumát: 1930. március 9-ét. De Törökszentmiklóson, a szépséges római katolikus templom kertjében rajzolt hamuból keresztet homlokomra **Serédy Jusztinián** hercegprímás, a bérmlás szentsége szerint.

Miskolcon, az Eperjesről áttelepült evangélikus líceum és tanítóképző hallgatója voltam, de az Alföld egyik legjellegzetesebb, több mint öt kilométer hosszson elnyúló lusta-lomha földszintes településén rőt-tam a cigányvárosból – a Csisznikóból – a kilométereket csaknem tíz éven keresztül a római katolikus iskolába egészen a Kálváriáig, majd a Petőfi utcába, a polgári fiúiskolába. Ebben a városban cseperedtem ifjú emberré. Hozzá fűznek emlékeim, innen erednek gyökereim, ide vezetnek életem száalai, azok a hajtások, amelyek egész létemet meghatározták.

Törökszentmiklós volt az én jellemformáló forrásom. Ebben a városban kiteljesedett emberi kapcsolataim végigkísérték életutamon, és segítettek a legkritikusabb helyzetekben is, amikor úgy éreztem, hogy szembe megyek a széllal. Olyan tanítóim és tanáraink, később munkatársaim és főnökeim voltak a városházán, akik nem éreztették velem, hogy cigány vagyok. Abban a világban még a nádpálca is fegyelmező eszköz volt, olykor szívesen nyúlt hozzá **Balogh Antal**, az egyik lábára sánta tanítónk, aki igencsak szigorú nevelő hírében állt. Néha én is kaptam tenyerest vagy fenekest de szívesen emlékezem rá. Ő tanított meg a betűvetésre. Kellemes mesterem volt **Fehér Imre** tanító úr, majd később Lázár Barna, a Kossuth díjjal kitüntetett, s természetesen **Balogh Miska** bácsi, aki a kálváriai iskolában okított. Egyik alkalommal lerajzoltam amint a harmónium mellett ült. Megnézte, s megtetszett neki. Attól kezdve az osztálynaplóban rajzos illusztrációkat készítettem velem.

Természetesen tudta, hogy ki vagyok, s a Csisznikóból, öt kilométerről járok az iskolába. Láta batyut cipelő anyámat is a Kálvária dombon, amint ebédet terít nekem fehér abroszon. Nem volt ritka, amikor meghívott magukhoz ebédre. Áldottak legyenek halóporukban is. Legjobb tudomásom szerint a környék egyik legszigorúbb és magas követelményeket állító tanintézetete volt a polgári fiúiskola. Kiválóan felkészült, nagy tudású tanári kara, élén **Magos János** igazgató úrral, akinek a szolgálati lakása az iskola udvarán volt. **Csergő Miska** bácsi tanított német nyelvre, **Benedek** tanár úr biológiára, földrajzra és történelemre **Sajtos Kálmán**, rajzra pedig az a Balogh Antal, aki az elemi első osztályában okított. A matek mestere **Szokolai Gyurka** bácsi volt, magyar nyelvet és irodalmat **Szokolainé Lovas Nagy Ilonától**, a feleségétől tanultam. Ő pátyolgattat első próbálkozásaimat az önképzőköriben, ő javítottat dolgozataimat, s kitüntetés volt számomra, amikor megkért, segítsek hazavinni a magyar dolgozatfüzeteket.

Diákrikkancsként végigkiabáltam a felvég, a Gatyaszár, a Tizenháromház utcáit, s ennek során kerültem kapcsolatba azokkal a paraszt, földnélküli, nap-számos emberekkel, akik elsősorban a Népszavát olvasták, s régóta valamilyen szinten a szakszervezeti és a munkásmozgalom helyi meghatározó személyiségei lettek 45 után. Ilyen volt elsősorban **Pató Pista** és **Lajos** bácsi, **Kulcsár Józsi** bácsi a suszter, és mások.

Általuk kerültem az ifjúsági mozgalomba és a városházára, ahol egy új világgal ismerkedtem meg. Igyekeztem bizonyítani és helytállni. Utólag, több évtized távlatából visszatekintve és emlékezve úgy ítélem meg, elismertek és megbecsültek. Törökszentmiklós mind a katolicizmus, mind a reformáció jeles, egyik meghatározó alföldi városa. Misézett templomában a hercegprímás, s mi tagadás, olyan szigorú római katolikus eszperese volt abban az időben, mint **dr. Bóthy Lajos**, akinek ministráltam is, s bigottságával inkább taszította, mint vonzotta a szíveket.

Református temploma messze földön híres, s olyan kiváló kántor vezetésével énekeltek a zsoltárokat, mint **Sütő Zoli** bácsi. Részt vett a törökszentmiklósi refor-

mátus templom egyik istentiszteletén maga vitéz **Nagybányai Horthy Miklós** őfőméltósága, Magyarország egykori kormányzója is, amikor Kenderesre, családi birtokára igyekezett.

Törökszentmiklós a 4-es közúti főútvonal mentén kelet-nyugati irányban elterülő település. A jórészen reformátusok lakta Felvéget és a túlnyomóan római katolikus Alvéget valóságos választóvonalként szeli ketté a város legszebb utcája az Almásy út, mely gyertyános lombzatú fáival, a központban épült eklektikus stílusú városházától az állomásig fut nyílegyenesen, szemetgyönyörködtetően. Ha kiállsz az egykori városháza bejárata elé, akkor kelet felé látható a Felvég, nyugati irányban pedig az Alvég. Előbbinek meghatározó épülete a református templom, míg az utóbbinak a római katolikus.

A Felvég is két részre osztható. A Jókai utcától kelet felé eső városrész a Felvég vége, s ennek magja a Csisznyikó. Ilyen néven a térképen nem található. A cigányváros, a Kossuth utca egy részét, a Rózsa utcát és a Bihari utcából eredő Kígyó utcát, valamint a Liliom, illetve a Teleki László utcák közötti területet öleli át. A Csisznyikóban együtt laktak romák és nem romák. Ha a városban megkérdezte valaki, hol laksz, s erre azt válaszoltad, hogy a Bihari úton, az illető rábólintott: a Csisznyikóban? Ezen a részen éltek a legágrólszakadtabbak, a Horthy-világ elesettjei. Nincstelen zsellérek, favágó, kapáló napszámosok, néhányholdas bérlők, iparokat űző, kontár ezermesterek, részes aratómunkások, akik a nyári nagy munkákra az aratás-cséplés idejére bandákba verődtek, bandagazdát választottak. Sokan még a Dunántúlra is elszegődtek az egész évi kenyérért. Legtöbben azonban a várost ölelő földbirtokosoknál kunyeráltak munkát, találtak sovány kenyeret. **Kulcsár Lajos** bácsi – az egyik szomszédunk – a szenttamási gazdaságba járt kaszálni. **Kulcsár Kálmán** bácsi – a velünk szemben lakó földnélküli – fali- és zsebórák reparálásából tartotta el családját. Mások a Polgár-féle uradalomba, Surjányba jártak napszámba. Anyámmal magam is sokszor kigyalogoltunk a gazdaságba. A cselédeknek vittünk ócska gúnyát cserébe lisztért, cukorért, zsírozóért, s miegymásért, amit a földesúr komenciában mért részükre. Később a szentmiklósi tanyavilágot adóösszeíróként gyalogoltam be, minden tanyában megfordultam, s tudtam, hogy a Kenderföld-dűlőben terem Európa legacélosabb, s legmagasabb sikértartalmú búzája, melyből a város messze földön híres malmában őröltek olyan finomlisztet, amelyből a Felvég leghíresebb pékje, **Makkai úr**, az Alföld egyik legízletesebb kenyerét sütötte.

Törökszentmiklós hírét vitte nevezetes ekegyára is, amelyben cigányok is dolgoztak. Közöttük volt található **Lólé József**, a primás is, aki – mint sok más társa – nem él meg a szárazfából, s így más munkára kényszerült. Okosságát, ügyességét, rajzkészségét

hamarosan felfedezték, s csoportvezetőnek léptették elő. A Lábbassy-féle ekegyár mellett, már említettem a híres malmot. Más nevezetesség, üzem nem volt a Felvégen. A cigány lányok és asszonyok jelentős része a Pándhy Endre utca végén, a vasút szomszédságában épült Barneválhoz jártak aprójószágot, csirkét, tyúkot, kacsát, libát, mikor mit pucolni. Olykor meggyvágatásra szerződtek a napszámosokat.

* * *

A csóroság, a szegénység, a nincstelenség növelte az itt élők egymásrautaltságát, szolidaritását, s közelebb hozta a cigányokat a gádsókhoz. Nem emlékszem rá, hogy lett volna komolyabb affér, összetűzés, verekedés cigányok és nem cigányok között. A Csisznyikóban minden család ismerte a másikat. A házak többsége vályogból épült, alig akadt néhány sárputri. Nem éltek-laktak elkülönülve a zenész és nem muzsikus romák. Ám mindenki tudta, hol a helye, ki a barátja. Megestek pörölések egyes romák és magyarok között, de ezek nem durvultak el. Olykor megtörtént, hogy a linkeskedő **Pöre Janit**, aki tavasztól őszi mezítláb járt, a nagyot halló pirított tök-magot áruló **Kulcsár Erzsé** néni úgy korholta, mintha a fia lett volna. Amikor szomszédunkban, Kulcsár Kálmánéknál új földpadlóval borították be a nagyszobát, a komám, Kálmán citerázott, s cigány és nem cigány lányok és fiúk együtt roptuk a csárdást, döngöltük a padlót.

* * *

Minden városnak, közösségnek vannak meghatározó figurái, egyéniségei, legyenek azok cigányok vagy nem. Ilyen volt Törökszentmiklóson **dr. Thék József** vagy Szokolai György, Horváth Gyula primás vagy **Dada Jancsi**, a kisbögös. Meghatározták a város fazonját, arculatát, s úgy hozzátartoztak, mint az Almásy úti Sudik vendéglő vagy a református templom.

Ebből, a nyáron oly poros városból, a Csisznyikóból keltem én útra – hamuban sült pogácsák nélkül – szerencsét próbálni, s ha meg-megtorpantam, ide vezetett vissza a járőösvény, a gledíciabokrokkal övezett Kígyó utcába, Ökrös Mari házába, ahol leborultam anyám Mária szobra elé. Súlyos terheket cipeltem. De cipeltem, s nem fáradtam bele, nem rokkantam meg. Gerincemet semmiféle megaláztató próbálkozásnak nem sikerült megroppantania. Pedig voltak próbálkozások. Ha a csúcsra nem is, de valahová, emberi elérhető közelségbe kerültem. Egyetemi tanársegéd lettem, tollforgató íróember, s politikai tudományokból megvédtem tanári diplomámat is.

Élni és bizonyítani akartam. Ilyen út is lehetséges. Igaz, hogy göröngyös, meredek, olykor meg is torpan az ember, de mindig van valaki, aki fogja a kezéd, hogy sikeresen végig menj rajta, bár még nem látod a végét.

Ökrös Mari, a szentasszony volt az, aki akarta, és feleségem, **Somlai Éva**, aki velem jött és segítette.

Magyar Dráma Napja

A Magyar Írók Szövetségének kezdeményezésére – mivel 1883. szeptember 21-én volt

Madách Imre „Az ember tragédiája” című művének ősbemutatója – 1984-től minden évben szeptember 21-én ünneplik a Magyar Dráma Napját.

Az alkalmat megragadva, tekintsük át kissé a magyar színjátszás múltját! Folyóiratunk természetéből adódóan elsősorban cigány szemszögből...

Magyarországon az első cigány figurák viszonylag korán, már a 17. század második felének színpadain feltűntek. *Simai Kristóf* (1742–1833), egy Plautus nyomán 1774 körül írt darabjában, a *Váratlan vendégben* (de a Weise művéből később átültetett *Házi orvosságban* is) cigány jelmezt magukra öltő szereplők léphettek a világot jelentő deszkákra. Előbbi mű az első hely, ahol hazai színműben magyarországi cigányok szerepelnek. Ezek azonban – mint 1912-ben „A cigány a magyar irodalomban” című tanulmányában *Fleischmann Gyula* kifejtette – nem hús-vér cigány alakok, ráadásul a darab későbbi kiadásából törölték is őket, mert fölöslegesnek bizonyultak a további cselekménybonyolítás szempontjából. *Csonkai* színműveiben is feltűnnek mókás, mosolygató, de egyben sajnálatra méltó cigány szerepek. *Katona József* *Lutza széke karátson éjtszakáján* (1812) című darabjában is van

cigány a népi ihletésű figurák között. *Wándza Mihály Zöld Marcijában* (1817) jutott először fontosabb epizód szerephez egy komplett cigányzenekar. Ezzel vette kezdetét – a cigányok és a cigányzene nélkül elképzelhetetlen műfaj –, az úgynevezett népszínmű térhódítása, páratlan sikersorozata. *Maróthy Mátyás Amália szelleminek myrtusz koszorúja* (1825), *Tóth Ede A falu rossza* (1875), *Csepreghy Ferenc Piros bugyelláris* (1878) című darabjaikban, de *Gárdonyi Géza* színpadi játékában, a *Borban* is cigány zenészek, illetve nők tűnedeznek fel hosszabb-rövidebb időre. Kivételesen a többségi társadalom sematikus és kedvezőtlen cigány-képét testesítik meg, még akkor is, amikor rokonszenvesnek kívánják őket láttatni. Sajátos dialektusban, „cigányosan” beszélnek, alázatosak, ravaszkodók, sokgyerekesek, földönfutók... és éhenkórászok. *Kövér Lajos Indiana* (1858) című műve nem ebbe a sorba illeszkedik. Ő az első magyar szerző, aki egész darabot szentel a cigányok iránti rokonszenv felkeltésének. A cselekmény Zsigmond király alatt játszódik, amikor – ez történelmi tény – a romák menlevelet kapnak az uralkodótól. Indiana, a darab szerint a cigányok fővajdanője. A cselekmény kedvező színben tünteti fel a cigányokat, de köszönő viszonyban sincsen a valós roma világgal. Igen előnyös cigányképet fest *Szigligeti Ede* háromfelvonásos nép-

Szentgyörgyi István:
(Szigligeti: A cigány), Kolozsvár 1907

színműve, a *Cigány* (1853) is. A faluvégi öreg roma apa nagy bölcsességgel boronálja össze a parasztlányba szerelmes fiát és parasztfiú által szeretett lányát, elsimítva a tornyozódó feszültségeket. Az egész mű a türelemnek, egymás elviselésének szükségszerűségét, a két kultúra békés együttélésének lehetőségét sugallja. (Mivel többször megfilmesítették, újra és újra színre került, egészen a napjainkig hat.) Külön említést érdemel, hogy *Madách* éppen a drámaünnep alapjául szolgáló műve, *Az ember tragédiája* londoni színében is szerepeltet cigány alakot, egy ravasz-

kodó tenyérjós cigány öregasszony személyében.

A korábban mások népszínműveikhez nótaszövegeket és zenét szerző *Dankó Pista* (1858-1903) a sikereket látva, maga is színdarabok írásába kezdett. Személyében tisztelhetjük az első színpadképes hazai cigány szerzőt. (A legelső színmű egyébként, amit magyarországi roma ember írt, *Nagyvidai Sztójka Ferenc* nevéhez fűződik, akinek kétfelvonásos történeti drámai vígjátékát, a *Cigány lakodalom* című darabot ugyan 1890-ben kinyomtatták, előadására azonban nem került sort.) Dankó Pista saját – illetve részben

saját – szerzésű népszínművei a következők voltak: *A pataki lányok* 1893, *A cégér* (Balasi Árminnal közösen) 1894, a *Cigány Marcsa* (később: *Cigányszerelem*) 1898, *A halász szeretője* (A pataki lányok átdolgozása) 1899, *A kun menyecske* 1901 és a *Cigányélet* 1903. Hagyatékában is maradt két töredékes színmű: a *Búcsúfia* és a *Jómadarak* kézírata. Dankó művei semmivel sem értékesebbek magyar szerzőségű rokonaiknál. Ugyanazokat a népszínműi fordulatokat használja, ábrázolásmódja éppúgy felszínes, alakjai éppúgy elnagyoltak. Az általa írt cigány szereplők is a hagyományos vonásokat hozzák. Talán csak a Cigány Marcsa jelenthet némi kivételt, amelyet eredeti cigány életképként tált (műfaj-meghatározása: „eredeti életkép a cigányéletből” volt). Ez az ő tollából mégiscsak hitelesebbnek tűnt. (A három felvonás során egyébként több eredeti, cigány nyelvű dalbetét is felcsendült.)

Akkor tájban már cigány színészt is vállára vett a hír. *Hegyi Aranka* (1855–1906) a kor ünnepelelt primadonnája volt. A századvég és századelő mindent elárasztó új műfaját, az operettet képviselte, ami szintén nem maradt mentes a velejéig hazug romantikától. Ezek egyfelől a korábban sikeres cigány motívumokkal sikeres operairodalom (Donizetti: A cigánylány; Bizet: Carmen; Verdi: A trubadúr; Leoncavallo: Bajazzók – hogy csak a legismertebbeket említsem), másrészt a népszínművek elemeiből is építkeztek.

Érdemes megjegyezni, hogy a Magyar Királyi Operaház magyar szerző cigánytárgyú operájával is büszkélkedhetett: a Várady Sándor szövegkönyvére

(1905) írt Rékai Nándor zeneművel, *A nagy-idei cigányokkal*. (A magyar opera első cigány alakja egyébként a Nemzeti Színház társulata által 1849 decemberében színre vitt – a napóleoni háborúk idején játszódó – *Doppler Ferenc* dalszínmű, az *Ilka és a huszártoborzó* történetéhez fűződik. Ebben szerepelt ugyanis egy Zita nevű cigány jósnő, akit az ősbemutatón *Csillag Róza* (1823–1892) alakított, énekelte).

Jókai műve nyomán keletkezett és lett világsiker *Schnitzer–Strauss* *Cigánybárója*, melynek magyarországi bemutatója 1886-ban volt Kolozsvárott (Szaffi szerepében éppen Hegyi Arankával). *Lehár Ferenc* és *Kálmán Imre* nagysikerű nagyoperettjei, a *Cigányszerelem* és a *Cigányprímás* szintén bejárták a világot, tovább terjesztve és éltetve azt a cigányképet, amelynek szinte semmi köze nem volt a hétköznapi valósághoz.

A két világháború között csak ezek az operettek és a különböző zenés darabokban (pl. *Móricz: Nem élhetek muzsikaszó nélkül*) fel-feltűnő cigánybandák képviselték a színpadon a hazai cigányságot. Azt, hogy a kormányzatnak növekvő gondjai vannak a romákkal, az egyre-másra kibocsátott cigányrendeletek jelezték. A fajelmélet térnyerése következtében a cigányokkal szembeni előítéletek és ellenérzések is megnövekedtek. Ebből adott vissza valamit *Dezső Lajos Cigánytelepítés Csörögfalván* (1939) című igénytelen egyfelvonásos komédiája, amelyben egy magyarlakta falu megüti a cigányok letelepítését és földhöz juttatását. (A szerző ezt követendő

példaként találja, alpári humorral, s bőséges előítélettel fűszerezve.)

Nem sokat változott a helyzet 1945 után sem. Meglepő, hogy Dezső műve a világegés és a politikai fordulat után újra nyomdafestéket kapott, mint ahogy az is, hogy az említett operettek műcigányai uralták az 50-es évek első felét is. Sőt, 1947-ben soruk kiegészült *Fényes Szabolcs–Békeffi István* operettjével, a *Rigó Jancsival* is, amely a cigányprímás és a párjaül szegődött herceg-né regényes szerelmét dolgozta fel. 1948. március 15-én, a magyar forradalom centenáriuma mutatták be, *Balázs Béla* és *Kodály Zoltán* közös művét, a *Czinka Panna* című színjátékot, amely a kuruc kori cigány muzsikusról és a Rákóczi-szabadságharc emléke előtt kívánt tisztelegni. Az operaházi díszelőadás után mindössze néhányszor adta csak elő a Nemzeti Színház, utána lekerült a műsorról,

mivel már a bemutató vendégjáték is csúfos bukás volt. Nem kis bátorságra volt szüksége tehát *Kenessey Jenő* zeneszerzőnek, aki ezután vállalkozott a másik elhíresült cigányprímás, a magyar verbunkos zene atyja munkásságához kötődő cselekmény színrevitelére. *Bihari nótája* című balettjét az Operaház 1954 végén mutatta be, s mind a kritika, mind a közönség kedvezően fogadta.

Az 50-es évek második felétől *Vaszy Viktor* daljátéka, a *Dankó Pista* futott végig az országon. 1955–1969 között Szegeden, Szolnokon, Egerben, Kecskeméten, Győrött, Békéscsabán és két fővárosi színházban is műsorrendre tűzték. 1958-ban táncjátékként újtották fel a Bihari nótáját, amelyet akkor az Erkel Színházban adtak sikerrel. A Rigó Jancsi (Fényes-Békeffi) is több színházat megjárt. 1968-ban, egyetlen év alatt mutatták be Kec-

Hegyi Aranka

Csemer Géza

keményen, Pécssett és Miskolcon is. A budapesti Irodalmi Színpad 1965-ben *Puskin Cigányok* című románcából készített színpadi adaptációt. Az orosz szöveg mives fordítója *Hegedűs Géza* volt. A *Kamarás Gyula* rendezte darab kétségtelenül érdekes volt, de újfent a romantika cigányábrázolásával kerítette hatalmába a nézőket.

Az áttörést, a valós cigányélet színpadi megjelenítését a 70-es években szárnyra kelt cigány irodalmár nemzedék hajtotta végre. Előbb az irodalmi színpadok amatőr és hivatásos előadóművészeit, majd a drámai színházakat is meghódították maguknak. *Csemer Géza* (1944-) dramaturgként, rendezőként, színpadi szerzőként és színházszervezőként is kiemelkedően sikeresnek bizonyult. Több mint két éven keresztül (1971–1973) ment telt házzal az akkori Irodalmi (ma: Radnóti) Színpadon az általa összeállított, és *Simon Zsuzsa* által rendezett eredeti cigány folklórválogatás. Olyan népszerű művészek léptek fel benne, mint *Voight Ági*, *Lukács Sándor*, *Harsányi Gábor*, *Császár Angéla* és *Juhász Jácint*. Előadásról előadásra *Pege Aladár* és *Szakcsi Lakatos Béla* szolgáltatta az élő zenét. 1973-

ban ugyancsak *Csemer* állította össze és rendezte az Egyetemi Színpad *Ének cigányokról* című, a műfajhoz képest nagy sorozatot megélt irodalmi műsorát.

1974 márciusában volt az ősbemutatója az Operettszínházban *Csemer Géza–Szakcsi La-*

katos Béla musicaljének, *A Piros karavánnak*, amely a cigány élet és vízió alcímet viselte. A mű az oláh cigányok életéről szólt, s olyan sikert aratott, hogy *Vámos László* hat év múltán a Szegedi Szabadtéri Játékokra is megrendezte. A Pécsi Nemzeti Színház – *Szegeváry Menyhért* rendezésében – az *Egyszer egy cigánylány* című *Csemer–Szakcsi Lakatos* rockmesejátékot 1975 szeptemberében mutatta be.

1977. március 10-én tűzte műsorára az Állami Déryné Színház – a múlt hónapban elhunyt – *Lakatos Menyhért* *Akik élni akarnak* című két részes színművét (az előjáték *Puskin Cigányok* című elbeszélő költeményéből készült). *Lakatos* – regényként is megjelent műve –, még ha fel is rótták dramaturgiai hiányosságait, igazi unikumnak számított. Végre valóságos cigány alakok és jellemek, valódi helyzetek és gondok, a kortárs és köznapi cigányok törték utat maguknak a világot jelentő deszkákra. Az öntudatra ébredt, önmagát eltartani képes, s lelkesedéséből és kicsiny vagyonából kiforgatott cigány téglagyári dolgozók sorsa az államszocializmus idején – amíg hagyták – mágnesként vonzotta a közönséget.

Az egyre népszerűbb *Csemer–Szakcsi Lakatos* szerzőpáros újabb cigány tárgyú darabjára 1984-ig kellett várni. Zenés játékkuk ezúttal a *Cigánykerék* címet kapta. *A Gergely Róbert*, *Kulka János*, *Vári Éva* főszereplésével Pécssett tartott ősbemutató (rendezte: *Szegevári Menyhért*) ismét nagy siker lett. A cigányság saját felelősségét mutatta be a beilleszkedés és kiemelkedés sikerei és kudarcai között. (A darabot *Csemer* eredetileg az Operettszínháznak írta, de politikai okokból ott nem engedték bemutatni.) A rendszerváltás után, 1992-ben adhatták csak Budapesten a Cigánykerék, amikor a Józsefvárosi Kamaraszínház tűzte műsorára.

Időközben több cigány színész is bemutatkozott. A *Latinovits Zoltán* tragikus halála után szerepét, a *Bozsi* urat átvevő *Hollai Kálmán* (1949-) mellett a Miskolci Nemzeti Színház művésze *Szegedi Dezső* (1953-), az 1983-as *Ki mit tud?* vers- és prózamondó győzteséből pécsi színésznővé váló, s az 1992/93-as évadban *Domján Edit*-díjjal kitüntetett *Jónás Judit* (1964-), majd *Nyári Oszkár* (1970-), *Kolompár Gitta* (1973-) kaposvári színésznő és *Káli-Horváth Kálmán* (1975-) Kazinczy-érmes versmondó, az 1996-os *Ki mit tud?* felfedezettje kapott fontos szerepeket.

1990. október 6-án a Pesti Színház olyan cigánydarabot mutatott be, amelynek írója – *Kárpáti Péter* – ugyan nem roma, ám hónapokat töltött el ormánsági cigányok között, hogy mondandója, *Az út végén a folyó* című színpadi műve kellő hitellel bírjon. A főbb szerepekben *Pap Vera* és *Szarvas József* remekelt. 1990 decemberében teljesen váratlanul – annak el-

lenére, hogy alkalmanként 200-250-en nézték meg – az „érdeklődés hiányára” hivatkozva levették a színről.

Elterjedt a monodráma és az úgynevezett önálló est műfaja is. *Jónás Judit* *García Lorca Cigányrománcaival*, majd *Weöres Sándor* kitalált cigány költőnőjének verseivel (*Psyché*) aratott méltó sikert. Az először 1992-ben Pécssett bemutatott *Gyere, Josephin!*-t is monodrárává alakította. A néger énekesnő sorsában is láttatni tudta mindenfajta kisebbség alapállását a többség lebecsülő értékítéletével szemben. Nyilván ezért is esett erre az alkathoz közeli szerepre a választása. *Kovács Béla* színművész *Kaj samas, more!* című – cigány szerzők műveiből összeállított – előadósttel járta 1992-ben az országot. Műsorát a rádió is rögzítette és sugározta. *Kilyén Ilka*, a Marosvásárhelyi Magyar Nemzeti Színház tagja inkább a cigány népköltészet és más folklórelemekből (népdalokból, mesékből, jóslásokból, rontásokból stb.) építette fel műsorát, de abban is helyet kaptak a cigány szerzők és a klasszikusok művei. *Szöke Szabolcs* a Stúdió K. Színházban rendezett darabot egy öreg cigány kolduló utcai zenész, *Bangó Kálmán* emlékére. Az egy időben cigányságát vállaló *Bach Szilvia* humorista-parodista is állandó fellépési lehetőséghez jutott. Önálló estjeinek a Budaörsi Játékszín adott otthont.

Csemer Géza színműve, a *Dankó Pista* a Veszprémi Petőfi Színházban jutott el az 1993. júniusi ősbemutatóig. (A szerző már rég elkészítette a kéziratot a híres zenész életéről, amelyben a felemelkedni a tehetség ellenére is képtelenség szomorú példázatát mutatta be.

Tizenöt évig talán épp azért nem talált az előadására vállalkozó színházat, mivel ez annyira ellentétes volt a korábban sugallt romantikus Dankó-képekkel). 1995-ben *Kárpáti Péter* újabb műve, az *Országalma* szereplőit köszöntötte a Pesti Színházi közönsége.

Bábszínműveivel szerzett rövid időre ismertséget *Lakatos T. József* (1958-) dramaturg, író. (Működését persze nem csak bábszínházi siker koronázta, egyebek mellett a Nemzeti Színház híres 1994-es *Lear* király előadásának is ő volt a dramaturgja.) *Tarbay Ede* verseinek felhasználásával cigány mítoszeremtő mesedarabot is írt (*Madarak voltak*), amellyel a Poznani Gyermekdarab Fesztiválon első díjat nyert. *Csemer Géza Szakcsi Lakatos Bélával* közösen alkotott – Hegyi Aranka primadonna életéről szóló – nagyoperettje, a *Dobostorta* 1996-ban került színre az Operettszínházban (ahol addig már közel ötven éve nem született új magyar nagyoperett). Ugyancsak 1996-ban mutatták be a Merlinben *Csemer Czinka Panna* című darabját (a címszerepet *Varga Zsuzsanna*, Ibrahimot *Nyári Oszkár* főiskolai hallgatók alakították). *Csemer Géza* írta és rendezte a Talentum Kulturális Fórum színháztermében bemutatott két egyfelvonásost, a fővárosi és faluhelyi cigány környezetben, az 50-es években játszódó *Löffler boltot*, illetve a *Dögegetőt* (korábban: *Digesztort*), amely megint igazi, vérbő cigány szerepekkel ajándékozta meg a magyar drámairodalmat.

A Talentum Kulturális Fórum Színháztermében, a fővárosi Rottenbiller utcában 1999 decemberében mutatták be *Csemer Géza – Boito* operalibrettóját fel-

használó – rendezését, *Shakespeare Othello* című drámáját. Az intrika, a féltékenység alpművének helyszínét és időpontját megváltoztatva (a cselekmény egy hatvanas évekbeli hazai cigánytelepen zajlik), új dimenziókkal tagította ki a műben felhorgadó örök emberi indulatokat. Othellót *Káli-Horváth Kálmán*, Desdemonát *Thüróczi Éva*, Jagót *Bares József* játszotta.

2000 novemberében ugyancsak a Talentumban került a világot jelentő deszkákra a Csemer-vezette Cigány Színházi Társulás *Elektra* előadása, amely *Szophoklész* művének *Bornemissza Péter*-féle átköltésén (Magyar Elektra) alapult. A címszereplő *Kovács Katalin* volt, s a színpadon – mások mellett – *Bakos Évát*, *Fekete Mirkó Zoltánt* és *Horváth Ákost* láthatta a közönség.

A Roma Parlament adott 2000-ben színpadot és közönséget – méghozzá többször is – *Federico García Lorca* klasszikus színművének, a *Várnásznak*. Az előadásokat az tette különlegessé, hogy – a pár esztendőre Magyarországra költözött jugoszláviai cigány író-műfordító *Dragan Ristic*nek köszönhetően – végig cigány nyelven szólt meg valamennyi szereplő. *Dévai Balázs*, *Parti Nóra*, *Varga Izabella*, *Sárközi Krisztina*, *Jónás Judit* és *Balogh Rudolf* alakították a főbb szerepeket. Az előadást *Lendvai Zoltán* rendezte. (A Várnászt mutatta be egyébként kirobanó sikerrel a Zsámbéki Szombatok című nyári programsorozat keretében a Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház és a Háromszéki Táncegyüttes is. Utóbbiak erdélyi cigány dialektusban, azaz az erdélyi roma néptáncra, nép-

dalokra, népzeneire támaszkodva adták elő ugyanezt a művet.) *Bocsárdi József* rendezte, koreográfusként pedig *Orza Calin* és *Uray Péter* jegyezte ezt a zenés táncszínházi estét, s *Szabó Tibor*, *Győry András Bontond*, *Pálffy Tibor*, *Polgár Emília* és *Molnár Gizella* alakították a kettős tragédiába forduló cigányközösség főbb alakjait.

Az OCIMK Színháztermében 2000-ben került

zöcs cselekvéssé oldódott a kölcsönös ellenszenv.

Szécsi Magda is színpadi szerzőként jelentkezett. 2000 decemberében mutatták be a Roma Parlament Színháztermében *Csörgőkező*, *Vödörjáró*, *Dobhasú* című zenés mesejátékát. A címszereplők *Jónás Judit*, *Bakos Éva* és *Logodi László* voltak.

Nagy vonalakban a kezdetektől így jutottunk el az ezredfordulóig. A 2001. ja-

közönség elé a *Balladák földje* című összeállítás *Jónás Judit* és *Bakos Éva* előadásában. A talpig feketébe, illetve fehérbe öltözött két szereplő cigány s magyar népballadákat feleselt egymásnak. Eközben kísérő gesztusaik nyomán mind nyilvánvalóbbá lett, hogy súlyos előítéletek feszülnek egymásnak, míg végül kö-

nuár 1-jén beköszöntött harmadik évezred első éve is számos emlékezetes cigány vonatkozású hazai színházi eseményt hoztak. Ezekről azonban – a terjedelmi korlátok okán – csak egy másik alkalommal szólunk.

Hegedűs Sándor

Hegedűs Sándor

KOVÁCS JÓZSEF HONTALAN: SZENTANDRÁSSY ISTVÁN EVANGÉLIUMA

Kovács József Hontalan sajnos, úgy tűnik, ma bizonyos értelemben az utolsó mohikánnak számít. Nemcsak – és nem elsősorban – annak okán, hogy még mindig aktív, s romaságát és sorsközösségét egyaránt büszkén vállaló alkotója a 70-es években utat tört cigány művésznemzedéknek, hanem a testvériség érdemjelét hordva.

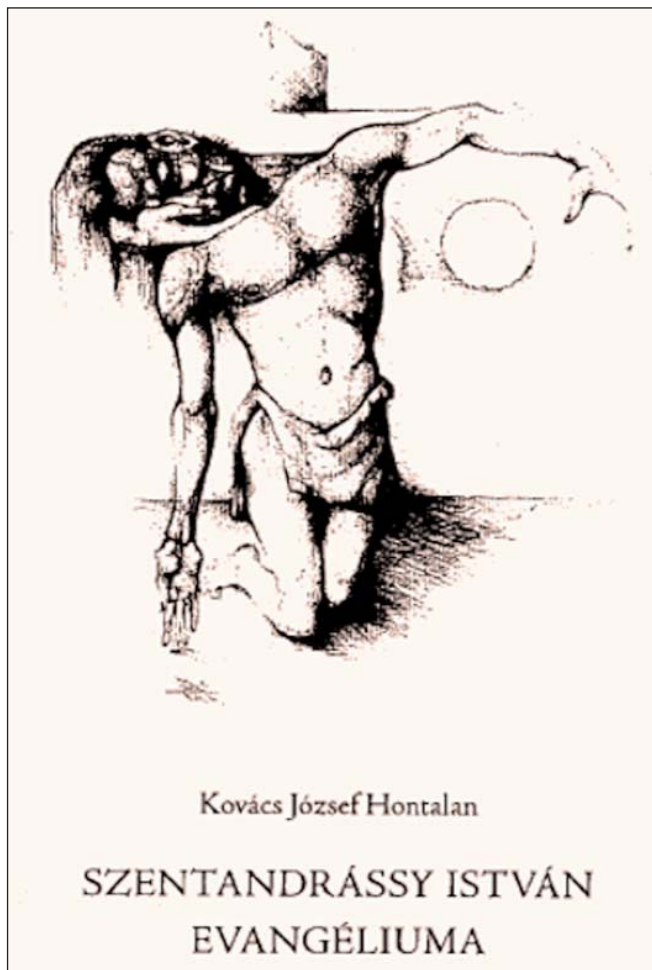
Néhai Szepesi József, a Hontalan-nal együtt induló nemzedék kiemelkedő költője, Brunda Gusztávnak, a fiatal pályatársnak írta „A kezdő bízhat” című versét, amely akár motójául szolgálhatna az egymásra figyelés, s egymás költészetébe emelésének programjához: „Tudod, mi kevesen vagyunk / – ez jár fejekben

folyton – / s nem elég hangos a szavunk, / ahhoz, hogy túlkiáltson / a közömbösség küszöbén. / Közönybe fullad minden / próbálkozásunk, gúny, fölény / szorgalmunk bére s érdemrend / – értsd jól meg – érte nem dukál...” Innen a készítés, az egymásra nyitottságra, amelyből a magyar költészet egy különös, a cigány kultúra élművészeinek egymás értékeit lobogóul felmutató, önbiztató-önfelemelő sodra táplálkozik. Ezt írtam egy könyvemben mindössze hét-nyolc éve a hetvenes évektől az akkori máig visszatekintve. Akkor még jelen időben írhattam, ami ma már csak a fájó múlt lenne Kovács József munkássága nélkül.

Csak felvillantásként: Bari Károlyról, vagy/és Barinak ajánlva *Osztóján Béla*, *Szolnoki Csanya Zsolt*, *Szécsi Magda*, *Balogh Attila* írt verset. A nemrég elhunyt *Lakatos Menyhért*et mások mellett Kovács József Hontalan, Rácz Lajos és Ruva Farkas Pál idézte versbe. *Choli Daróczi* Józsefnek ugyancsak Hontalan („Becézzén az ország!”), Rácz Lajos („India”), illetve Horváth Gyula („Átokzivatar”) állított versemléket. Ugyanakkor a mohácsi Kovács József Hontalan is költeménybe szótott néhány költőtársa. *Choli* két versében is („Levél Kovács Józsefnek”; „Vénülön”),

de Horváth Gyula („Nem bírom tovább cipelni a Földet”) és Rácz Lajos („Jelek”) című alkotása is jelezte, őrá is nagyon figyeltek, őt is nagyra tartják a cigány származású kollegái. Nagy Gusztáv „Szentháromság” című pajkos poémája, afféle bökverse, szintén róla szólt. *Rigó József* „Hómező”-jét – a már évekkal ezelőtt elhunyt – *Holdosi József*nek a cigány születésű regényírónak „Deszkák” című versét pedig a Madách Tragédiáját cigányra fordító Nagy Gusztávnak ajánlotta. *Murza (M. Té) Attila* a „Tivornya” soraival viszont éppen Rigó Józsefet köszöntötte. Horváth Gyula verssel hajtott fejet *Osztóján Béla* és *Balogh Attila* előtt a „Villámvidéken”, illetve a „Koporsó föld” című alkotásaival. *Osztóján Béláról* szól *Szécsi Magda* „Arcod árnyainak” című verse is. Rácz Lajos versben ünnepelte Szepesi Józsefet a „Költőtárs”-ban. *Ravasz József*, a Szlovákiában élő, magyar, cigány és szlovák nyelven alkotó roma poéta, *Lojkó Lakatos József*, rendezőnek-költőnek ajánlotta „Harlekin a vaskemény bohóc”, *Ruva Farkas Pál* költőnek, újságírónak és szerkesztőnek az „Áldás és tekintet” című költeményeit. *Rostás-Farkas György*ről emlékezett meg a „Civilizáció”-ban Rácz Lajos is.

Ugyanezek a költők emelik be a magyar irodalomba a cigány képzőművészetet is. Szepesi „Szujó Zoltán rézkarca alá” ajánlással adja közre „Távlat” című költeményét. Kovács József „Előhang”-ja, „Az év kettőszáz-tizenkilencedik napja” című költeménye, a „Péli Tamás festményei”-ciklusa, *Rostás-Farkas György* „Szeresettek”-je, *Ruva Farkas Pál* „Péli Tamás” és „Péli Tamással kézenfogva” című verse, Horváth Gyula „Szakad ránk az idegenség”-e, Rácz Lajos „A színek himnusza” és *Choli Daróczi József* „Csitító ujjal”-ja a fájdalommal fiatalon elhunyt festőnek, or-

Kovács József Hontalan

SZENTANDRÁSSY ISTVÁN
EVANGÉLIUMA

szágygyűlési képviselőnek, Péli Tamásnak, illetve róla íródtak. „A festő születésnapjára” című Choli Daróczi, a „Futamok” című Kovács József Hontalan, a „Fény és árnyék” című Rác Lajos, valamint a „Húsz éve istent várom” című Horváth Gyula vers pedig Szentandrassy István festőművészek jelentette a művészi, testvéri odafigyelést. Szepesi József „Balázs János”, „Balázs János festményeihez”, „Balázs Jánosnak”, „Balázs Jánosnak (2)”, és „In Memoriam Balázs János”, Kovács József Hontalan „Festékszágú öregember” és „Vers Balázs János festőművész halálára”, valamint Murza (M. Té) Attila „Szívet festettem” című költeményei Balázs Jánosnak, a festőnek és verselőnek állítanak emléket. Annak a nagy tehetségű autodidakta művészek, akihez a művészettörténet általában a modern cigány festészet kezdetét fűzi. Farkas Pál egy másik festőt köszönt „Pongor-Beri Károlynak” című alkotásával. Rác Lajos a fafaragó népművészként és elbeszélőként is közsímt Orsós Jakabot idézi fel „A fafaragó” című művében. Nagy Gusztáv „Balogh Béla utódainak” címmel közreadott verse, Choli Daróczi „Megállt a levegőben egy pont...”-ja és M. Té Attila műve, a „Tánc lépésekkel a mennybe”, a néhai kiváló, közsímtértégnek és köztiszteltetnek örvendő népi táncost, a Lindri Cigány Táncszínház alapítóját idézi fel.

Kovács József Hontalan e nemes hagyományok immár szinte egyedüli folytatója, most megjelent tizenhatodik önálló kötetét teljes egészében az ötvenedik születésnapját ünneplő Szentandrassy István méltatásának szentelte. Nem külső tanúság! Barátságuknak tett szolgálat...

Könyvének címe: **Szentandrassy István evangéliuma**. Az evangélium bibliai jelentése „örömhír”, s a legenda Szent augusztusi ötvenedik éve mindazoknak valóban örömhír, akik közelről ismerik őt magát, vagy alkotásait. Jobb festő, mint én – mondta róla Péli Tamás, aki pedig maga is a képzőművészet s a hazai romaság szellemi lángoszlopa volt.

Szentandrassy István ötven éve szintonnákból áll – írja előszavában a szerző. Törekenyebb, selyempuha rajzai is sziklatömbök. A folytonos új-jászületés festőmestere – teszi hozzá. Súlyos, pontos és döbbenetes erejű

szavak, ahogy azt már megszoktuk Hontalantól. Pedig ez még csak a szürke próza a kötetecske elején!

A mohácsi poéta egy-egy szóba sűrített jelképrendszerével, hamisíthatatlan egyediségű költő. Tobzódik, fürdik a maga keltette-szülte metaforákban. Kovács a ma élő legnagyobb magyar nyelvújító. Sokat próbált szótulajdonos. Ha élne, aligha nem még Ady is sápadtan ácsingózna egynémelyik szimbóluma elkölcsönzésért.

Hontalan e kötet hadba hívott vessoraiban sem fukarkodik a hőfokkal, de Szent, a jó barát, a még „mindig színhit festőhuligán” magasztalásával sem. Amikor a „színrelő kálóz” helyét igyekszik kijelölni a nemzetközi festőművészet történelmi koordináta-rendszerében, olyan titánok torlódnak elő az egymást követő költeményekből, mint *Modigliani, Raffaello, Rembrandt, Diego Velázquez, Salvador Dalí, Csontváry, Munkácsy és Picasso*. Ők jelzik a versekben Szentnek a tér és idő tengelyei közt elfoglalt helyét.

Néhány költői mondat a vásznak és festéktányérok környékén kevésbé jártas olvasónak, tapasztalatlan tárltjárónak is megfogalmazza, mit jelent, hogy kortársának büszkélkedhetjük magunkat. „Első rajzai, festményei / mint földrengések. Az emberiség / szabadságvágya...” „Művésze kontroll, / a politikusok és katonák zsarnokságával szemben...” (A világ foglalata). „A világot dajkálja színeiben.” „Szentandrassy színei a kor / színei. Az összetört világ. / A fölrobbantott idő.” „Nézem művészetét, / mint a nagy folyók, / besodorják a világot / a roppant tengerekbe.” (Szentandrassy István evangéliuma). „...képei barikádrajzok / s csillagkatedrálisok.” (Szentandrassy 46).

A pécsi székhelyű Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület által kiadott könyvben, egy, a festővel 1990-ben rögzített beszélgetés és egy 2004-ben datált Szentandrassy-publikisztika is helyet kapott. Utóbbi a hátsó borító küloldalán, így azon a legutolsó kinyomtatott Szentandrassy-mondat különösen kiemelt nyomatékat kap. „Az én reménységem abban rejlik, hogy mivel rendkívül tehetséges népek tartom magunkat, ez megment bennünket a széthullástól” – írja. Előtte a „fizetett forradalom”

megalkuvásairól, s a cigányok szellemi karanténba szorításáról ír, amiért ugyancsak érdemes kézbe venni Kovács költői tisztelgését. Ez ugyanis mintegy visszaigazolja – nem érdemtelenek a jelzők! – a szeretve tisztelt Szentandrassy István emberi nagyságát, politikai érettségét és erkölcsi rendíthetlenségét.

Ez a mostani könyv Kovács József idei harmadik (!) verseskötete: A világ foglalata és a Tűzháló után jelent meg. Mindannyiunk Hontalana tehát igen termékeny mostanában. Tudja, sietnie kell. Versenyt száguldoz a szétfolyó idővel. Az ő ötvenedik születésnapjára nem született köszöntő kötet, pedig igencsak rászolgált már réges régt az értő méltatásra. A Szepesi által jelzett közömbösség és közöny lengi be műveit, bár Mohács és Baranya magasan jegyzi. Meggyőződésem, hogy a hazai roma népesség – amely egyre szégyenteljesebben feledkezik meg saját alkotóművészeiről – mindössze csekély része hallott róla, s érzi magának.

Ez több mint tragédia. Árulás. Alapvetően a roma sajtóbeli írástevők eredendő bűne, hogy kevés figyelmet fordítanak saját irodalmáraikra. A gagyi, a talmi, a búlvár, az elsőkélyesedő cigány percmberkének körött zsonganak. A középszerű fiókuralmárok s az úgynevezett médiaszemélyiségek sztárolásán forgácsolódnak el az akarataik. Kovács József Hontalan (Uram atyám, hogy kéne ezt az ő eszközeivel megfogalmazni, dörgő súlyú, célra hordó szavakra váltani?) kimagasló és sajna ködbevesző bazaltkősziklája a magyar nyelvű hazai cigány irodalomnak. (Lámcsak: metaforákra nem, csak sápadt hasonlatokra futja!) Orma ő az egyre porló hegy-ségrendszerének. Gátakat törő képességgel megáldott folyó, amely időnként – micsoda pazarlása a nemzeti kincsnek! – lassú hömpölygésre van csak kárhozthatva. Úgy illene, hogy mindenki tudja, ki ő, s versek garadája köszöntse. Örvédezzünk hogy Szenthez hasonlóan közöttünk van, s alkot. Mert – miként Szentandrassy – ő sem csak a cigány, hanem a magyar és az egyetemes 20–21. századi kultúra elidegeníthetetlen része.

Ha jól tudom, még egy kitüntetést sem kapott egész életében... Nem az ő szégyene!

Józsa Zoltán

„Rátok hagyom mindenem”

A többség-kisebbség jó kapcsolatának jelentőségét hirdeti műveiben

„Társadalmunk humanisztikus értékeinek kifejezője, hogy mennyiben képes biztosítani a benne élők esélyegyenlőségét. A megsegítést igénylők életminősége, ennek korlátai és ezek feloldásának lehetősége tükrözi a társadalom milyenségét” – mondta **Harkály Emil Elemér**.

Az Ózdon élő roma író hosszú évtizedeken át dolgozott fizikai munkásként az egykori Ózdi Kohászati Üzemeknél. Rendszeresen látogatja a cigánytelepeket, elbeszélget az ott élő emberekkel, így gyűjti írásai anyagát. 2000-ben jelent meg első regénye Glóriás angyalok címmel, s 2006-ban került az olvasók kezébe a Tűzarcom című második kötet. Az ART-díjas szerző az elmúlt években több regényt is írt. A tavalyi évben életútjáról, irodalmi munkásságáról dokumentumfilm is készült, amelyet 2007. augusztus 3-án mutatott be az Ózdi Városi Televízió.

Az emberré válás legjobb példája

– Amikor arra kértek fel, hogy a roma néprajzról beszéljek ózdi általános iskolában, olyan nagyot dobbant a szívem, hogy azt akár égi jelzésnek is vehettem: ne hagyjam abba az írást. Ismerem a roma élet kuszaságait, s meg kell ismertetni a gyerekeket azzal, hogy mi is a romaság igazi íze. A „Rátok hagyom mindenem” című portréfilm **Ivacs Gabriella** és **Szűcs Tamás** rendezésében készült el. A film bemutatója 2007. februárjában volt Budapesten, ahol én és az egyik unokám is jelen volt. Nagy volt a meglepetés, amikor az alkotásról készült plakáttal szembesültünk. Több filmes szakemberrel beszélgettem, akik elismerően szóltak a do-

kumentumfilmről. A film egész tartalma az életéről szól, ami így visszatekintve nem volt olyan rózsás. Sok olyan rész van benne, amelyekről eddig nem igen beszéltem, mert úgy gondoltam, ha hallgat róla az ember, talán nem piszkálják annyit. Most már jobb így, hogy nagyobb

Harkály Emil Elemér:
„nem szabad a küszöb alá beszorulni”
Fotó: Józsa Zoltán

levegőt tudok venni, mert nem kell attól tartanom, hogy a múltamat ócsárolják. A filmben nagyon szép műveket olvastam fel, különböző helyszíneken, így a Sajó folyó partján, melyeket „begráfkáztak” különböző színekkel, de ettől még hatásosabb a film. A címevel kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy nem egy búcsúzásról van szó. Az írói munkámhoz elengedhetetlennek tartom ezt a dokumentumfilmet, hiszen az emberré válás egyik legjobb példáját mutatom be, s ez a mély-

ről jövő pozitív irányának bizonyítéka. Bármikor eleshet az ember, de mindig fel lehet állni, nem szabad a küszöb alá beszorulni. Mert, aki odakerül, onnan már csak egy lépés és benne van a posványban – mondta Harkály úr.

Pályázati siker

A Magyar Alkotók Internetes Társulása Közhasznú Egyesület és a Hegyaljai Alkotók Társulása Egyesület Ady Endre születésének 130. évfordulójára és **Bor István Iván** elhunyt festő-grafikus alkotótársukra emlékezve „Lázadó dalnok” címmel pályázatot hirdetett új szépirodalmi és képzőművészeti alkotások megszületésére. Pályázni vers illetve próza, valamint festménygrafika és fotó kategóriákban lehetett. A pályázati beadási határideje 2007. június 30-a volt. Magyar Alkotók Internetes Társulása Közhasznú Egyesület és a Hegyaljai Alkotók Társulása 2007-ben is megrendezte a tarcali alkotótábort, idén már a harmadikat. A lebonyolításra augusztus 15–19-e között került sor.

– Az „Utunk” és a „Roma Allegória” című prózai munkákkal vettem részt a pályázaton. A díjak átadására augusztus 11-én került sor a tiszalúci művelődési házban. Az elismeréseket **Dr. Gaál Ernő**, a HAT elnöke nyújtotta át az érintetteknek. A pályázat 1–3. helyezetteje oklevél és tárgyjutalommal, egy egy éves tiszteletbeli tagsággal, vala-

mint az első helyezettek a „Lázadó dalnok” című antológiában két oldallal lettek jutalmazva. A 4–6. helyezettek oklevelet és tárgyjutalmat kaptak. Az „Utunk” című művem olyan világba viszi el az olvasót, melyből tisztán, a maga egyszerűségével, de mégis irodalmi szinten lehet a romák vándorlását megismerni Indiától egészen a Magyarországra való megérkezésükig. A „Roma Allegória” elnevezésű novellám pedig a mai romák általánosan vett napi életmódját ábrázolja, keserűen vett humoros formában. „Lázadó dalnok” címen lett meghirdetve ez a pályázat, amit szívesen eldalolnék, mert kinek nincs baja ebben a számomra mindig is keserű világban. Szívesen szétszórnam magam, ha csak egy mód lehetne rá. Minden emberben van valami igazságérzet, mindenki szeretné hallatni a maga igazát, és nem volna rossz ötlet, ha az a bizonyos hang eljutna mindenkihez. A beadott munkáimmal első helyezést értem el. A „Roma Allegória” című művemért Arany Próza Díj elismerést is kaptam, de tulajdonosa lettem a Nívó díjnak is. Arany Toll. Ez is az enyém...

Forgatja a kezében. Megérdemli, mert sok ember számára olyan ismeretlen világot varázsol elő, mutat be irodalmi színvonalon, egyedi stílusban, hogy az olvasó „élőben” látja maga előtt a romavilágot. Nézem az ózdi roma írók a krónikást. Sokat dolgozott azért, hogy odafigyeljenek műveire, köny-

veire. Az elismerések után sem „szaladt” el vele a szerző. EMBER maradt, egyszerű és közvetlen, aki képes embertársainak segíteni. Gratulálunk!

Harkály úr elérkezve nyúlva mondta a következőket:

– A 10 éves unokám, **Horváth Tamás** Farkaslyukban él. Meséket ír, színes törté-

neteket, s ezt számítógépen írja. Magammal vittem a tíszalúci díjátadó rendezvényre, ahol felolvasta az egyik meséjét, alkotását. A hallgatóságnak tetszett a

történet, s én nagyon boldog voltam, vagyok. Mert Tamás örömmel ír. Áldás ez nekem a sorstól, az élettől – zárta gondolatait Harkály Emil Elemér.

OLLÓVAL ÍRTUK

Patthelyzetben

Józsefváros egyik legszebb nevű és legelhanyagoltabb utcájában, a **Leonardo da Vinci**-ben, a Báder család otthonában járunk. Élethelyzeteket tanulmányozunk, véleményeket gyűjtünk drasztikus lakbéremelésről. Ahová bekopogtattunk, nem a tipikus józsefvárosi család. Nem a legszegényebbek, s lakáskörülményeiknél is akad szánni valóbb, szégyellni valóbb. A hallgatás, a kérdéseink után befeszülő csönd sokáig feltörhetetlen. A bizalmatlanság nehezen oldható; **Báderné Hedvig**ből lassan, nehezen szakadnak fel a mondatok.

– Mi nem azon jajgatunk, hogy a lakbéremelés tönkrevágott minket. Korábban hétezeret, most tízezeret kérnek tőlünk. Negyven négyzetméteres a lakás, a hajdani cselédlépcső induló kanyarja is beleszámít. Nézzen körül, itt aztán nyomát sem látja annak, hogy félévszázada valami javítás történt volna. Az önkormányzat, ahogy hallom, azzal indokolja a lakbéremelést, hogy korszerűbbek lettek a lakások. Nézze meg! Az udvari falon a háború óta kötegekben lógnak a kábelek. A mi családjunkat nem izgatja ez az emelés – és ne higgye, hogy cinikus vagyok –, mi ugyanis korábban se fizettük a lakbért, és a jelek szerint most se fogunk.

– **A Lakbérhátralék miatt?**

– Mielőtt kimondom, tudnia kell, hogy a férjemet lakás-maffiózók hálózták be, s úgy játszották a nevére ezt az önkormányzati lakást, hogy borzalmas teher volt rajta, amiről ő nem tudott. Ostoroztam a férjemet emiatt, de ő állandóan azzal védekezett, hogy van az épületben egy másik lakása, ahonnan nem sokára kimennek a lakók, azt eladja, s abból rendezi ezt az adósságot. Ő szobafestő, de évek óta beteg.

– **Mennyi a lakbér- és közmű-elmaradás?**

– Két és félmillió forint, meg a kamatok. Mindketten leszázalékoltak, rokkantak vagyunk, harmincegy ezret kapunk. A férjem kórházban van, most műtöték, új vesét kapott. Én, betegen és a három gyerekkel, nem tudok munkába menni, pedig szeretnék, hogy lopni ne kényszerüljek. A telefonra tegnap fizettem be tizenhárom ezret a gyerekek családi pótlékából, de maradt még vagy huszonkettő „fennmaradás”. A villanyt, szerencsére, eleve levonják a férjem rokkantságijából. A 22 éves lányom vidéken él, ellátja a húsz éve tolószékben élő apját. Istenben bízik, nincs más esélyem. Tíz és hatéves a két kicsi, asztmás, kruppos mind a kettő, a kisfiúnak műtétje lesz, nyitott gyomorral született.

– **Mennyi jön össze, amiből élniük kell?**

– Hetvenezer. Ez a vége. És a vég is. Most hagytam ott tizenöt ezret gyógyszerre a férjemnek, az én gyógyszerem tíz, a Szandié nyolc, a fiúé három, behajtották rajtam a mosógépjavítás árát, az is tizenötezer volt. Mond-

Fotó: Nyári Gyula

jam meg, mi marad? Amit kiszámol, abból kellene beiskoláznia, és törleszteni ezt a szörnyű adósságot. Azt ki ne ejtse a száján, hogy adjam a két gyereket az államnak, mert akkor inkább megölöm magam.

– **Mi van a férje másik, megüresedő lakásával?**

– Vadidegenek költöztek bele. A férjem a műtét alatt nem nagyon tudta ellenőrizni a dolgokat. Félek, hogy ott is a sok duma, meg az összeviSSzaság az igaz, és más nem. Átláthatatlan.

– **Nem hibáztatja?**

– Dehogynem! De mire megyek vele. Válgak el? Mit old meg? Én úgy estem bele ebbe a helyzetbe, hogy fogalmam sem volt róla, a hivatalok meg hagyták, hogy belecsússzon a család ebbe a gödörbe. Nézzen rám, het-

venévesnek látszom, pedig negyven vagyok. Nincs olyan rokonunk, akinek ne tartoznánk. Ha a férjem túl van a műtéten, idegen vesével milyen munkát vállalhat? Járók a családsegítőbe is, az önkormányzatnál meg azt mondják: a férjem a hibás. Ennyi a mi történetünk. Mit kezd vele?

A kérdés ott marad a levegőben. A Báder-család helyzetét visszafelé és előre is lehetetlen képbe rendezni. Egyedi buktatók sora, felelőtlenség, a hivatali és társadalmi környezet közönye és tehetetlensége köríti a magam összegző kérdését: Vajon Báderék a szegénység miatt betegek, vagy a betegségek miatt szegények? A baj az, hogy a helyes válasz se jelent megoldást.

H.I.

Raduly József

„Nesze Neked” Magyar Cigányzenész

Miért én emelek szót az ügyben? Bár én is tanultam hangszeres zenét, azonban inkább a muzsikások menedzselését, képviselétét, színpadra juttatását, érdekvédelmét vállaltam fel, amikor a világhírű 100 Tagú Cigányzenekar elnökeként több mint 16 évig tevékenykedtem. Ma, ha nem is közvetlenül az együttessel, de a cigány kultúrával, a cigány művészettel foglalkozom, mint politikus, és nem hagyhatom szó nélkül a muzsikás társadalom és sok muzsikás barátom panaszát, ezzel a kormányzati intézkedéssel szemben.

2006 őszén a liberális intézkedés nyomán a gazdasági és közlekedési miniszter eltörölte azt a rendeletet, amely előírta, hogy a szórakoztató zenészek és még néhány művészeti ágon dolgozók kizárólag csak működési engedéllyel, illetve szakvizsgával foglalkoztathatók a Szálloda és Vendéglátás területén. Ezt a rendeletet, amely már több évtizede érvényben volt, utoljára 1988-ban (43/1988.06.24)-IKIM-Ipari Kereskedelmi Idegenforgalmi Minisztérium, vagyis a mai gazdasági minisztérium elődje adta ki megerősítve az előző időszakot! Miért ez a minisztérium? Azért, mert mindig is ez felügyelte a kereskedelmet, ezen belül a vendéglátást! Ez a rendelet két szempontból is jó volt:

1. Az egyébként is nagymértékben lecsökkentett cigányzenész foglalkoztatás miatt nagyok sok muzsikás vált állástalanná. Azonban: ez a rendelet legalább azt biztosította, hogy csak a hivatásos, vizsgázott, profi muzikusokat lehetett alkalmazni
2. A vendég(ek) részére pedig egy garanciát jelentett a profi muzsikások alkalmazási kötelezettsége,

amely kizárta az élő zene színvonalát lejárató, diletánsok, esetleg floppy-val zenét szolgáltatók fél áron történő alkalmaztatását.

A liberális vélemény az volt, hogy majd a vendég eldönti, hogy jó-e a zene, vagy nem!? Mindig? És minden vendég alkalmas erre? Azt hiszem, hogy a vendégnek, ha beül egy szórakoztató, illetve vacsorázó helyre, az étel ital és a felszolgálás garantált minősége mellé garantált élő zenei színvonalhoz is joga van, amely ki is fejeződik a vendéglátóhelyek osztályba sorolásában. A damaszt abrosszal és ezüst evőeszközökkel megterített színvonalas vendéglátóhelyhez nem elektronikus, hanem élő zene dukál!

Ezt a zenei színvonalat csak profikkal lehet biztosítani, akik a zenebirodalom legszélesebb skálájából szinte mindent játszanak a hallgatóság nagy örömeire. A vendégnek természetesen joga van eldönteni, hogy a jók közül neki melyik a legmegfelelőbb, melyik a legszimpatikusabb, részére melyik a legszórakoztatóbb? Ellenben a diletantizmust ki kell zárni! Ugyanis a zene alapminőségét az üzletvezető sem képes eldönteni, hiszen ez egy szakma. Szíves-

kedjenek ezt szakemberekre bízni, ahogy a tapétázást is vizsgálóhoz kötik, a targoncavezetést, sőt a takarítás államilag elismert, Országos Képzési Jegyzékben szereplő (OKJ) szakmává vált 2005. 01. 01-jétől. Vagyis **Kóka** Miniszter Úr szerint a zenész az nem szakma, hanem a rendelete kiadásával segédmunka lett!! Különböző megnyilvánulások során az ügygel kapcsolatosan az is elhangzott, hogy a működési engedély a **Kádár** korszak maradványa volt. Jobb lett volna, ha az illetékesek utánanézték volna ezen állításuk valódiságának, mielőtt nyilatkoztak volna.

Ezúton közlöm, hogy már a 30-as években is, **Vitéz Nagybányai Horty Miklós** kormányzósága alatt is létezett a Zenész Szakszervezet által kiadott működési engedély! Sőt, él még olyan zenész is, akinek ez birtokában van! Tehát nem igaz, hogy a Kádár korszak maradványa! 70 évvel ezelőtt is a Zenész Szakszervezet vizsgáztatott az átkosban is és a rendszerváltoztatás után is! Gondolom és tudom, hogy ezzel soha nem volt probléma, mert ez az egyetlen igazi „szak”szervezet, ahol valóban szakemberek intézték a szakmai minősi-

tést. Még a 100 Tagú Cigányzenekar belső hangszeres vizsgáztatására is az OSZK-t kértük fel, akik prominens művészeivel kitűnően teljesítették felkérésünket. Az OSZK vizsgabizottsága az országos vizsgáztatás során különböző hangszercsoportokban három kategóriát állapított meg minden esetben. (A, B, C). Ezek a kategóriák különböző zenei hangszeres tudást követelnek, s így minősítették az ország cigány muzsikusait.

Hazánkban több százezer olyan cigányember él, akinek a gondjai sürgős megoldásra várnak! A legnagyobb problémát az alulképzettségük okozza mindnyájunk részére. Vagyis a szakma hiánya! Ettől hangos az országban az illetékesek nyilatkozatai!

Sajnos évtizedek óta nem rendelkezik a cigányság igen nagy százaléka konvertálható tudással. A cigányság 0,7%-a rendelkezik egyetemi vagy főiskolai végzettséggel. Napjainkban is nyilatkoznak a politikusaink a romák ügyeinek mihamarabbi rendezéseiről, terheiről... pl. „...sürgős teendőink közé tartozik az ügy...” Szép szavak. Önkritikusak, ígéret-halmazok vagy csak időhúzások? Van még idő a választásig!?

A liberális intézkedés most már meghozta a gyümölcsét a cigánymuzsikusoknak, eddig ugyanis a művészek, muzsikások azt hitték, hogy szakmájuk, illetve hivatásuk van, akár cigányzenét játszanak, akár szalon, vagy tánczenét, vagy sramlit, stb. Tudja Miniszter Úr, az országban több ezer cigányszármazású zenésztől van szó. Magyarországon intézményesített cigányzenész oktatás nincs. Nem is volt és úgy néz ki, hogy nem is lesz, mert ez tradicionális: apáról fiúra száll. A zenei alapképzettséget zeneiskolákban, konzervatóriumokban sajátítják el, de kiteljesedett cigánymuzsikussá a cigányzenész a cigányzenekarban válik. Ebből következik, hogy például Magyarországon intézményesített cigányprimás képzés nincs, de az ehhez szükséges hangszeres és elméleti tudást megszerelve évtizedek óta az OSZK szervezésében történő szakvizsgán bizonyítják tudásukat, ami különböző kategóriákban nyilvánul meg. Most aztán megkapták Kóka miniszter úrtól: segéd munkások lettek! Érthetetlen, hogy a meglévő rendelet eltörlése szerint bárki elfoglalhatja azt a színpadot, amelyet apáról fiúra tiszteltek a szórakoztató zenészek. Érdekes és antagonisztikus helyzet! Hazai és külföldi sikerek a segéd munkásoktól?! Nem elég a munkahelyek óriási csökkenése több mint két évtizede, de már joguk sincs a muzsikáláshoz, vagy csak annyi, mint a kontárokéknak?

Gratulálunk Miniszter Úr! Ez aztán elvégeztetett! Alapos munka volt!

Miniszter Úr! Tudja-e, hogy hatezer cigány (roma) származású muzsikos él az országban és ebből több mint háromezer cigányzenész? Minden országban nagy gondot fordítanak a minőségre, így az élőzene minőségére is. Például a francia utcai zenészek is

vizsgát tesznek 1997 óta. Párizsban a RATP tömegközlekedési vállalat minden évben meghallgatási vizsgát tart kb. 700 zenész esetében a meglévő 300 utcazenész helyre. Ugyanez mondható el London és Rotterdam esetében is. Viszont az egész ügygel kapcsolatban a nagyobb probléma az asszisztencia volt! Vagyis a nagyobbik kormánypárt az MSZP, ehhez végig asszisztált és ezzel a nevét adta és szentesítette az intézkedést, hogy a romák „szabadok” legyenek és a verítékkel, de boldogan megszerzett vizsgájukkal, bizonyítványukkal azt tegyenek, amit ilyenkor szokás?! Pedig ez a vizsga volt az a mérőföldő – évtizedek óta –, amikor a szülő azt mondta a sikeres megmérettetés után, hogy: „Ember lettél fiam most már tiéd lehet a világ! Muzsikos vagy! Művész ember lettél!” S ez a tény a cigány muzsikusként egy tartást, emberi és szakmai méltóságot, egzisztenciát adott, s a muzsikusként között a vizsga és annak kategóriája értékrendet, hierarchiát alakított ki. Ezután jöhetett a hazai, külföldi munka, TV, Rádió, hangfelvételkészítés, stb.

Bizony Kóka Úr! Az asszisztálásakor lehetett volna még megfontolni az intézkedést, miután Magyarországon mind az öt Kossuth díjas roma muzsikos „Petíciót” küldött a Miniszterelnök úrnak (**Bangó Margit, Boros Lajos, Kállai Kiss Ernő, Szakcsi Lakatos Béla** és a közelmúltban elhunyt **Pege Aladár**) és kérték az intézkedését az ügyben. Semmi sem történt. Ezt a petíciót szintén elküldték Kóka miniszter úrnak is és mégsem vette figyelembe. Bizonyára Ő egy erős jellem! Vagyis „Mögmondtam, hát mögmondtam”!

Ahogy a szocialista asszisztencia működött az ügyben az mindenestre elgondolkodtató! Csak a vá-

lasztás előtti időszakban kell odafigyelni a roma muzsikusokra? Igaz, Ők csak hatezeren vannak, de a nagycsalád itt is működik! Így együtt már bizony egy kis hadsereg! Önök nagyon jól tudják, hamar rájöttek és ezt minden esetben ki is használják nevezetesen azt a nehéz, elviselhetetlen helyzetet, amiben a cigányok vannak. Hiszen a „barna kézzel” kitöltött szavazócédula – választásokkor – ugyan olyan jogú és rangú, mint a „fehér kézzel” kitöltött szavazócédula! S mindezt elegendőnek tűnt az Önök ígérethalmaza.

Az emlékekből idézve: 2002-ben a választások előtt a Nemzetiben egy nagy roma rendezvény volt s az akkori jelölt **Medgyessy Péter** miniszterelnök úr tiszteletére az élvonalbeli MSZP-s szimpatizáns roma muzsikusként éljeneztek, a „Mi miniszterelnök jelöltünk” jelzővel biztosították a roma muzsikusként nevében a szavazatukról a jelöltet. Mindezt több szocialista politikus jelenlétében! Sikerként! 2006-ban ugyanígy, nagy rendezvény keretében történt a budapesti Mátyástéri látszólagos „egymásért” hitvallás, amikor a jelenlegi miniszterelnök úrral egy színpadon ment a műsor a választások előtt – szintén prominens MSZP-s szimpatizáns művészek közreműködésével – és ismét csak sikerült! Nem véletlenül énekelte a miniszterelnök jelölt és a roma dalkirálynő együtt, hogy „...aki minket nem szeret, verje meg a szent kereszt...” Az ügy érdekessége, hogy többek között a fent említett petíciót ugyanazok a Kossuth díjas művészek írták alá, kérve a Miniszterelnök segítségét, akikkel együtt mulatott a színpadon! (TV, Újságok bizonyítják) Persze ez a petíció már a választások után került aláírásra, több mint egy év elteltével.

Tisztelt „ILLETÉKESEK”!

Mindezeket el kellene gondolkodni, hogy végre az ígéretek után (hiszen állítólag majd megoldás születik az ügyben, mondják MSZP-s roma és nem roma vezetők) végre megnyugtató intézkedés lásson napvilágot! Lehetőleg ne 2010-ben, hanem mielőbb és körültekintően (a muzsikusként társadalom érdekképviseleti-érdekérvényesítési szervezeteinek a bevonásával, mert ez így demokratikus, amit Önök fennhangon hirdetnek) és végre megnyugtatóan! Ezt várja több ezer muzsikos és széleskörű családja is!

Elgondolkodtató az az anarchikus állapot, ami az Ön minisztériumában uralkodik, vagyis nem tudja a bal kéz, hogy mit csinál a jobb! Ön eltörölte a kötelező hangszeres szakvizsgát a művészeknél, majd az Ön kormányában az „illetékes” minisztérium (Oktatási, Kulturális) pedig 150 millió forint összegű támogatást biztosított a cigánymuzsikusként az „Élőzene KHT”-n keresztül. Most jön az anarchiát előidéző tény. Támogatást csak az a cigánymuzsikos kaphat, akiknek a szakmája, élethivatása, hogy muzsikos és erről vizsgálja is van! Ön eltörli a vizsgakötelezettséget, a másik minisztérium a támogatást szakvizsgáláshoz köti. Hogy van ez? Tetszik ezt érteni miniszter úr? Teljes anarchia!

Tisztelettel kérem, vonja vissza a rendeletét, adja vissza a muzsikusként, a művész uraknak és hölgyeknek az emberi méltóságukat, hitüket, emberi tartásukat.

**Budapest,
2007. szeptember 4.**

A Magyar Kultúra Lovagja
Művészeti-Oktatási-
Kulturális-Közéleti
Alapítvány Elnöke

Jöjjetek, lássátok, kövessétek!

Középiskolába és az Arany János Hátrányos helyzetűek Tehetséggondozó Kollégiumába mentorált az ózdi házi-tanító.

Tóth Józsefné dr. az Oktatási és Kulturális Minisztérium Igazgatóságainak mentor munkatársa vagyok az „Út a középiskolába” Útravaló Ösztöndíj Program egyik mentora. Tapasztalataimat, módszereimet szeretném megosztani kollégáimmal és az érdeklődőkkel, akiknek szívügye a hátrányos helyzetű gyermekek tanulási segítése.

Az elmúlt két év során ösztöndíjasként alkalmam volt bekapcsolódni az Útravaló Nemzeti Ösztöndíj programba mentorált diákkal, aki hátrányos helyzetű családban él. **H. Norbert,** Far-

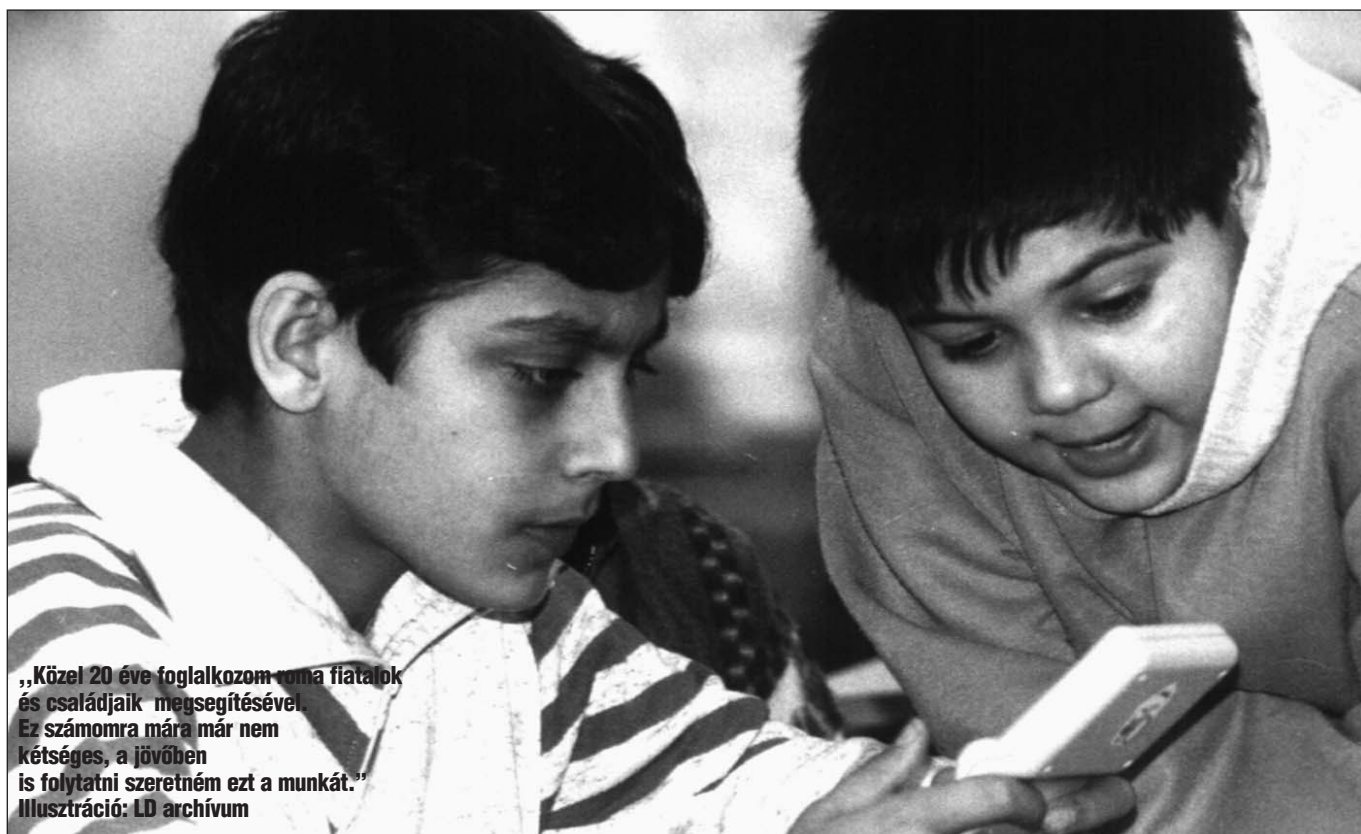
kaslyuk községben lakik szüleivel és három testvérével. Diákom szülei azon hátrányos helyzetű szülők közé tartoznak, akiknek fontos gyermekeik sikere, továbbhaladása. Több éve ismerem a családot, ott házi-tanítási kísérletet végzek, az évek során jó együttműködő kapcsolat alakult ki közöttünk. Így jutottam arra az elhatározásra, hogy közösen mentori ösztöndíjasként folytassuk a munkát, tanár és tanítvány. Naponta megfordulok a telepen, így folyamatosan tudom követni a roma családok mindennapjait, kiemelten annak a családnak az

életkörülményeit, ahová diákom tartozik. A család mindennapjait követve megfigyelem milyen hatása van a családi légkörnek a gyermek tanulási szokásaira, intenzitására. A családi környezet meghatározó a tanulási sikerek és kudarcok megélésében.

Mentoráltam szülei és rokonsága mindig kellő tisztelettel, szeretettel fogad. Ez megerősített abban a hitben és elkötelezettségben, hogy szeretettel, kitartással, jó szóval meg lehet találni a szegénységből kivezető út állomásait is elmélyülve a tanulás kemény kihívása

közben. A szülők kezdetektől partnerek voltak abban, hogy Norbert nem állhat meg, tovább kell tanulnia érettségét adó középiskolába. Nyitottá váltak általam a hátrányt kompenzáló fejlesztés minden lehetőségére. A mentori munka kemény feladat mentor és diákja számára egyaránt. Fontos állomáshoz érkeztünk, amikor hetedik osztályban pályaválasztást előkészítő foglalkozásokat végeztünk. A foglalkozás vázlata három téma köré csoportosult, kiegészítve feladatlapok, tesztek kitöltésével.

Témák: Ismerd meg ön-

„Közel 20 éve foglalkozom roma fiatalok és családjaik megsegítésével. Ez számomra mára már nem kétséges, a jövőben is folytatni szeretném ezt a munkát.”
Illusztráció: LD archívum

magad! – Önismereti tréning. Vonzó pályák – Pályaismerettel foglalkozó feladatok. Továbbtanulási lehetőségek, iskolaválasztás.

A pályaválasztás első szakasza a tanulót eljuttatja a helyes önismerethez, pályaismerethez, a kellő döntési képesség kialakulásához.

A pályaválasztás második szakasza: Nyolcadik osztály első félévében **K. Imréné** osztályfőnök vezetésével a továbbtanuló gyerekekkel elmentünk a Munkaügyi Központba, ahol számítógépes pályaválasztási program segítségével minden tanuló felmérhette érdeklődési köre alapján, mely pályákra alkalmas. Norbert látókörébe sokáig a rendőri pálya került, de most a számítógépes teszt kimutatta, hogy az informatika is vonzó lehet számára. Célkitűzéseit reálisnak találom, rendelkezik azon képességekkel és készségekkel, hogy középiskolai tanulmányokat kezdjen.

A mentorálás következő nagy kihívása a felkészülés volt a központi középiskolai felvételi vizsgákra matematikából, magyar nyelvből és irodalomból. A felkészülés nem volt hiábavaló, a sikeres felvételi követelmények teljesítése feljogosítja arra Norbit, hogy a 2007/2008-as tanévet egy ózdi érettségivel adó középiskolában kezdje és egyben a Hátrányos Helyzetű Gyerekek Arany János Kollégiumi Programjának is részese legyen. Mellette voltam döntéseiben, értékeit, tulajdonságait ismerve egyengettem útját a sikeres felvételi felé. Szüleivel, tanáraival vívtuk a küzdelmet a középiskolába jutáshoz. Közvetlen élményt jelentett számomra az a bizalom, amely alapja volt a komoly felkészítő munka sikerének. Ebben a munkában fontosnak tartom a napi kapcsolattartást iskolán kívül. Az

Illusztráció: LD archívum

együttlét a roma családdal egy újfajta tanár-diák-szülő kapcsolatot hozott, a közösen elvégzett tanulás élménnyé vált a gyermek számára, miközben a szülő szabadon nyomon követhette a tanítás-tanulás folyamatát. Segítségemmel a kudarcok kezelése, feldolgozása is könnyebbé vált, az eltelt évek alatt közös volt örömünk, bánatunk.

A legkiemelkedőbb élményünk volt, hogy mentoráltam számítógépet kapott adományként, így egyre többet tanulhattunk számítógép segítségével, családi környezetben színesebbek lettek a tanulással töltött órák. Egy-egy játékos fejlesztő feladatba a kisebb gyermekek is bekapcsolódtak, játékos fejlesztővel fejlesztem a gyermekek ismereteit.

Mentorként a cigánysággal a kapcsolattartás egy egészen más módjában kellett és kell gondolkoznom. Közel 20 éve foglalkozom roma fiatalok és családjaik megsegítésével. Ez számomra mára már nem kérdéses, a jövőben is folytatni szeretném ezt a munkát. Az Útravaló Nemzeti Ösztöndíj Programot modell értékűnek

tartom és házi-tanítási kísérletemmel roma családoknál tanítok önkéntesen. Egy komplex értéket képviselhet, melynek segítségével a tanulási előmenetel javulása a társadalmi felemelkedés alapjait rakja le.

Örömmel tölt el, hogy hivatalosan is munkatársammá és segítőmmé fogadtam lányomat Esztert, aki másoddiplomás gyógypedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakos tanár, ebben az évben vette át második diplomáját és áldozza szabadidejét, gondolatait a helyi roma családok felemelkedéséért vívott küzdelmeimhez.

Az Útravaló Ösztöndíj programon kívül egy újabb ösztöndíj program meghatározó segítői vagyunk, melynek HBLF ROMASTER Ösztöndíj Program a neve. A program startolt, és lényege, hogy nagyvállalatok, nemzetközi cégek ösztöndíjjal támogatják a kiemelkedő tudással rendelkező roma fiatalokat és családjaikat. Jelenleg 15 nagy nemzetközi cég támogatását kapta meg eddig a program. Örülök, hogy szakmai tudásommal

segítségére lehettem a HBLF ROMASTER Ösztöndíj Program elindításának.

Karácsonyi adományokkal segít már második éve a Hungarian Business Leaders Forum/HBLF Roma Munkacsoportja, **K. Vilmos** vezetésével Ózd és az északi régió hátrányos helyzetű családjaik ruhaneműkkel, élelmiszerekkel, játékokkal. Az ajándékok helyi és térségi koordinálását irányítom lányom és munkatársaink segítségével.

Végezetül egy idézettel kívánok minden kedves munkatársamnak, segítőknak, diákoknak további eredményekben gazdag munkát az új tanév küszöbén.

„Minden gyermekben, bármilyen körülmények között is született és bárkik is voltak a szülei potenciálisan az emberi faj születik meg ismét, és valamilyen nyiunk számára rendkívüli a felelősség az emberi élet iránt!”

(James Agee szavaiból)”

Tóth Józsefné dr.
mentor

Tanuljunk cigányul!

Új rovatunkban azoknak szeretnénk kedvezni, akik még nem tudnak, de szeretnék megtanulni cigányul. Terveink szerint a sorozat végére alapfokon elsajátítható lesz a nyelv. Észrevételeiket, javaslataikat Szerkesztőségünk címére várjuk.

Kon san?

- T’aves baxtalo!
- Lasho dyes!
- Kon san?
- Me som o Peter.
Haj tu kon san?
- Me som e Mari.
- Kaj si o Laci?
- Khere si, nasvalo
si. Haj tu sar san?
- Me mishto som.
Haj tu sar san? Tu
chi san nasvali?
- Nichi, vi me mish-
to som thaj baxtali
som.
- Zha Devlesa!
- Ash Devlesa!

Szavak:

- kon?** – ki, kik, aki, akik
kaj? – hol, hová, ahol,
ahová
baxtalo, -i, e – szerencsés,
boldog
lasho, -i, -e – jó
dyes (hn) – nap (időegy-
ség)
me – én
tu – te
voj – ő
tume – ti
haj, thaj – és
som, sim – vagyok
san – vagy
si – van
o (hn) – a, az (határozott
névelő)
e (nn) – a, az (határozott
névelő)
khere – otthon, haza (ha-
tározószó és nem fő-
név!)

- nasvalo, -i, -e** – beteg
sar? – hogyan, ahogyan
(„hogy”)
mishto – jól (határozószó
és nem melléknév!)
chi – nem (igéket tagad-
juk vele)
nichi – nem (egész mon-
datot tagadunk vele)
vi – is

Kifejezések:

- T’aves baxtalo!**
 Légy szerencsés!
 Hagyományos cigány
köszönési forma, a
mai napig használatos,
férfinak mondjuk.
- T’aves baxtali!**
 Légy szerencsés!
 Hagyományos cigány
köszönési forma, a

mai napig használatos,
nőnek mondjuk.

T’aven baxtale!

Legyetek szerencsések!
 Hagyományos cigány
köszönési forma, a mai
napig használatos, töb-
beknek mondjuk.

Lasho dyes!

Jó napot!

Ash Devlesa!

Maradj Istennel!
 Hagyományos köszö-
nési forma a mai napig.
Használatkor fontos,
hogy annak mondjuk,
aki marad.

Zha Devlesa!

Menj Istennel!
 Hagyományos köszö-
nési forma a mai napig.
Használatkor fontos,
hogy annak mondjuk,
aki elmegy.

A cigány ABC:

a b c ch d dy e f g h x i j k kh l ly m n ny o p ph r s sh t th ty u v z zh

Kiejtések:

A – á (hosszan ejtjük és hasonlít a palócföldön használatos kiejtéssel).

A többi magánhangzó kiejtése megegyezik a magyar nyelvben használatos kiejtéssel (ö és ü betű nem létezik a cigány abc-ben)

ch = cs-nek ejtjük

dy = gy-nek ejtjük (lágyult d betű, amit gy-nek ejtünk, hasonlít a

magyar nyelvben használt gy betűre)

x = kkh-nek ejtjük (az orosz nyelvben használt **horosho**-ra hasonlít)

kh = kh-nek ejtjük (önálló betű, a szótárban is önálló betűként keressük, a k betű után egy „fél” h betűt mondunk)

ly = ly-nek ejtjük (használatok hasonló a magyarban használatos ly betűre, nincs szabály, hogy mikor j és mikor ly)

ph = ph-nak ejtjük (önálló betű, a szótárban is önálló betűként keressük, a p betű után egy „fél” h betűt mondunk)

s = sz-nek ejtjük

sh = s-nek ejtjük (tanuláskor zavaró lehet, hogy fordítva jelennek meg a hosszú és a rövid más-salhangzók a magyar nyelvhez képest)

th = th-nak ejtjük (önálló betű, a szótárban is önál-

ló betűként keressük, a t betű után egy „fél” h betűt mondunk)

zh = zs-nek ejtjük

A többi mássalhangzó kiejtése teljes mértékben megegyezik a magyar nyelvben megszokott kiejtésekkel. Más nyelvekkel ellentétben több betű egymásmellettsége nem eredményez újabb hangot. Minden leírt betűt kiejtünk, a szó végén lévő betűket is.

Nyelvtan:

1. A személyes névmások

me	– én
tu	– te
voj	– ő
ame	– mi
tume	– ti
von	– ők

2. A létige (van)

me som / sim – én vagyok (egyes beszélők E/1 személyben a **sim** létigét használják)
tu san – te vagy
voj si – ő van
ame sam – mi vagyunk
tume san – ti vagytok
von si – ők vannak

A létige használatakor nem kötelező más nyelvekhez hasonlóan (német, angol) a személyes névmást is használni. Nem baj, ha kitesszük, de valójában csak akkor használjuk (a magyar nyelvhez hasonlóan), ha ki akarjuk hangsúlyozni a cselekvőt.

3. A főnevek neme

A cigánynyelvben a főneveket két nemre osztjuk. Vannak hímnemű és nőnemű főnevek. A személyeket kifejező főneveknél könnyű eldönteni a szavak nemét, mert pl. az anya szó természetesen nőnemű, az apa szó pedig hímnemű. A többi főnévnél vagyunk gondban a nemeket illetően. Némi segítséget jelent a főnevek végződése, ebből lehet általában következtetni a főnév nemére.

Főnévvégződések:

Ha a főnév „o”-ra végződik, akkor biztosan hímnemű.

pl. **shavo** – fiú, **manro** – kenyér, **foro** – város, vásár

Ha a főnév „a”-ra végződik, akkor biztosan nőnemű.

pl. **raca** – kacska, **muca** – macska, **vulyica** – utca

A főnév végződhet még „i”-re, ilyenkor általában nőnemű, de lehet hímnemű is

pl. **romnyi** – asszony, feleség, **guruvnyi** – tehén, de pl. **paji** – víz, ami hímnemű szó.

És végül a főnév végződhet bármilyen mássalhangzóra is, de ilyenkor lehet nőnemű illetve hímnemű is.

Pl. **phral** – fiú testvér, **pheny** – lány testvér

4.

A határozott névelő

A cigány nyelvben a némethez hasonlóan a határozott névelő a főnév előtt attól függ, hogy a főnév milyen nemű illetve egyes, vagy többes számban van-e.

Hímnem előtt a határozott névelő „o”. Pl. **o shavo** (a fiú), **o paji** (a víz)

Nőnem előtt a határozott névelő „e”. Pl. **e romnyi** (az asszony), **e shej** (a lány)

Többes számban, bármilyen nemű is a főnév, a határozott névelő „le”. Pl. **le shave** (a fiúk), **le manre** (a kenyerek)

5.

A melléknevek

A cigány nyelvben a mellékneveket mindig azzal a főnévvel kell egyez-

tetni nemben, számban és esetben, amelyre vonatkozik, pl. aki jó, vagy ami piros.

A mellékneveknek három fajtája van. Létezik egy-, két- és háromalakú melléknév. A leggyakoribbak a háromalakú melléknevek. A három alak a hímnem, a nőnem és a többes szám.

Pl. **o lasho shavo** (a jó fiú) – itt a melléknév „o”-ra végződik

e lashi romnyi (a jó asszony) – itt a melléknév „i”-re végződik

le lashe shave (a jó fiúk) – itt a melléknév „e”-re végződik

A háromalakú melléknevek jelölése **o,-i,-e**

pl. **lasho,-i,-e**.

A magyar nyelvtanhoz a leginkább az egyalakú melléknevek használata hasonlít. Sajnos ilyen melléknév már nagyon kevés van a cigány nyelvben. Ezek általában a nyelv alapját képező szanszkrit nyelvből származnak. Jellemzőjük, hogy mindig mássalhangzóra végződnek. Alanyesetben nem kell egyeztetni a főnévvel nemben és számban, ugyanaz az alakjuk.

Pl. **o shukar shavo** (a szép fiú),

e shukar shej (a szép lány),

le shukar sheja (a szép lányok)

A kétalakú melléknevekkel a későbbiekben foglalkozunk részletesen.

6.

Tagadó szavak

A „chi” szócskával az igéket tagadjuk. Mindig közvetlenül az ige elé kell kitennünk és akkor tagadjuk az igét.

Pl. **Chi som mishto**. (Nem vagyok jól.)

Egyedüli kivételt képez a létige tagadása E/3 és T/3-ban, ahol a „si” létige tagadása a „naj”. Nincs ez másként a magyar nyelvben sem, itt is azt mondjuk, hogy nincs és nem azt, hogy „nem van”.

chi som – nem vagyok

chi san – nem vagy

naj – nincs

chi sam – nem vagyunk

chi san – nem vagytok

naj – nincsenek

A „nichi” szóval az egész mondatot tagadjuk. Ugyanúgy „nem”-et jelent, de utána mindig vessző, vagy pont van a mondatban.

Pl. **Mishto san? Nichi**. vagy **Nichi, nasvalo som**.

7.

A „vi” (is) szócska használata

Az „is” szót magyarul mindig közvetlenül az a szó után írjuk, amit gyakorítani akarunk. Pl. En is jól vagyok. Cigány nyelven mindig megelőzi a gyakorítani kívánt szót.

Pl. **Vi me mishto som**.

Gyakorlatok!!!

1. Mondjuk meg a következő főnevek határozott névelőjét:

shavo, shej, phral, vulyica, manro, pheny, romnyi, muca, raca

2. Fordítsuk le az alábbi jelzős szókapcsolatokat:

a szép lány, a jó fiú, a beteg testvér, a szerencsés asszony, a szép lánytestvér,

a nagy kocsi (baro,-i,-e nagy, vurdon (hn) kocsi), a szerencsés fiúk

(Részlet Géczy József „Shukar romani shib” című jegyzetéből)

Népi megfigyelések, babonák és időjósló napok az év tizedik havában

„Októberben hogya fagy – január már békén hagy.” (Azaz január már mentes lesz a fagytól.)

„Ha október vége nedves, az aratás lesz majd kedves” (Tudniillik a jövő nyári.)

„Ha október zivataros, hideg és szeles lesz a tél.” Október a jövő tavaszra is jövendő: úgy tartják, hozzá hasonló lesz majd a következő március időjárása. Ha októberben még meleg van, annak a „bőjtje” egy hideg februárral jön el, az októberi hideg szelekért viszont enyhe január fog kárpótolni.

október 1.

- A Csaba-napi köd termékennyé teszi a földet. Minél erősebb a köd, annál gazdagabb termés várható.
- Aki e napon köt házasságot, annak is bő gyermekáldást jósoltak a népi bölcsék.

október 4.

- Assisi Szent Ferenc névünnepe különösen alkalmasnak tartották a szerencsés vetéshez, szüreteléshez. Ma is vannak tájegységeink, ahol Ferenc hetét „Búzavető hét”-ként emlegetik.
- „Ha Ferenc-nap a kotlós alá nyírfaágat tesznek, a kiscsirkék mind egészségben lesznek.”

október 7.

- Aki „Olvasós Boldogasszony, a Rózsafüzérek királynéja” napján egy valamelyik ismerőséért imádkozik, perget végig egy rózsafüzért (olvasót) a templomban, azt az embert *Mária* az oltalma alá veszi.

október 15.

- „Aki Nagy Szent Teréz napján kezd munkába, annak dolgát siker koronázza.”
- Eger vidékén ilyenkor van a *Teréz-szedés*, a szüret kezdő napja, mert: „aki e napon fog a szőlőszedéshez, édes mustot csöpögtethet a hordóba”.

október 16.

- *Szent Gál* napján érdemes megnézni a tölgyest. A néphit szerint e napon érik meg a makk, s ha a tölgyfák sok makkot teremnek: nehéz és hosszú, ha keveset: rövid és enyhe tél következik.

október 18.

- Sok helyen dívik még ma is a *Lukács-fürdés*. Úgy hiszik, hogy aki a gyógyítók, gyógyhelyek, és gyógyfürdők védőszentjének ünnepén a szabad ég alatt megfürdik, az a következő Szent Lukács-napig egészséges marad.
- „Lukács az utolsó magvető”, azaz ekkorra kell legkésőbb befejezni a vetést.

október 20.

- Aki Szent *Vendel*, a jószágartató gazdák védőszentjének napján a tiszteletére tartott miséről szentelt vizet visz haza, s állatai ivóvizébe lötytyint belőle, jószágait – úgy tartják – elkerüli minden kórság.
- Ezen a napon nem fogták be az állatokat, s vásárookra se viték.

október 21.

- Az alföldi pásztorok szerint, ha *Orsolya*-napon szép idő van, akkor az is marad karácsonyig.
- Valamikor ezen a napon kezdték betakarítani a káposztát, de a somlói borvidéken a szőlőszüret is ekkor veszi kezdetét.

október 26.

- *Dömötört* tartották, tartják több tájegységünkön is a leghidegebb őszi napnak. „Itt van Dömötör. A tél rátok tör” – járja Nógrádban és Zemplénben is a szólás.
- Az e napra jövő éjen elégettek egyet a gyerekeknek délelőtt faragott játékpuskái közül, s hamuját a négy világtáj felé hintették szét. Úgy hitték, hogy ezzel elejét vehetik a háborúknak.

október 28.

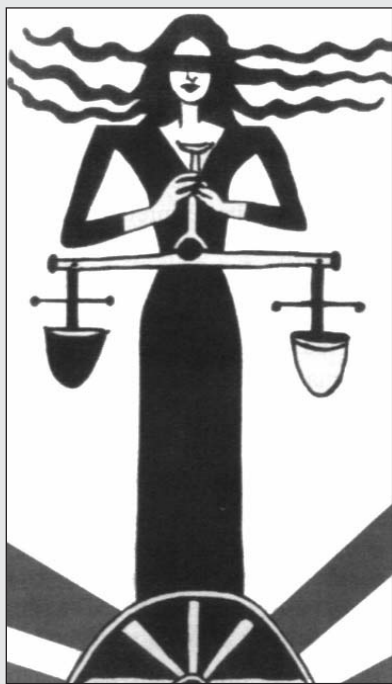
- *Simon és Júdás* napja volt a székelyek télkezdő napja Erdélyben. A reggeli időjárást lesték, mert azt tartották, hogy „amilyen a Simon Júdás reggele, olyan lesz a környező tájnak tele”.
- Zemplénben ez a szüretkezdő nap. „Rég felírta Noé Tokaj hegyormára: hegyaljai kapás, várj Simon Júdásra” – emlegetik ma is a régi-régi paraszti rímus sorait.

október 31.

- *Farkas* napja, ha „farkasordító hideggel” köszönt ránk, a karácsonyi napok napsütésesek lesznek. **háas**

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u. 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas.
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u. 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

Kérjük, az adatlap kitöltése előtt a pályázati felhívást szíveskedjék figyelmesen átolvasni!

**A Szociális és Munkaügyi Minisztérium,
valamint a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Kuratóriuma közösen pályázatot hirdet
cigány tanulók részére a 2007-es évre**

Pályázhatnak: – azon magyar állampolgárságú cigány hallgatók, akik valamely **főiskolán**, vagy **egyetemen az első diploma megszerzéséért nappali tagozaton** folytatják tanulmányaikat, és a képzés végén főiskolai vagy egyetemi diplomát szereznek.

Előnyt élveznek a pályázatok elbírálása során azok a fiatalok, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók.

Továbbá előnyt élveznek azok a diákok is, akik a pályázat benyújtása során pályázati adatlapjukon jelzik hogy a tanulmányi előmenetelük sikeresebbé tétele érdekében milyen egyéb szolgáltatás kívánnak igénybe venni a kapott támogatás terhére.

(A Köznevelési törvény rendelkezései alapján hátrányos helyzetű tanulónak tekintendő az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapította. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője illetve szülei legfeljebb az iskola 8. évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be, fejezték be sikeresen, továbbá az a gyermek az a tanuló, akit tartós nevelésbe vettek.)

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a kitöltött adatlapot;
- 2006/2007-es tanév végi, tanulmányi átlaggal lezárt index fénymásolatát, amelyet a tanintézet tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat);
- a Tanulmányi Osztály igazolását arról, hogy a hallgató az adott szemeszter teljesítéséhez szükséges kreditpontot elérte, melyet az adatlap megfelelő részének kitöltésével és hitelesítésével kérünk igazolni;
- akik a 2007/2008-as tanévben kezdik meg felsőfokú tanulmányaikat, az érettségi bizonyítvány hitelesített másolatát;
- a 2007/2008-as tanévről szóló eredeti hallgatói jogviszony igazolást;
- a törvényes felügyeletet ellátó szülő/k nyilatkozatát a legmagasabb iskolai végzettségükről;
- előnyt élvez az a pályázat, mely bírja a lakóhely szerinti település önkormányzat jegyzőjének igazolását a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapításáról, a tanuló védelembe vételéről illetve a gyámhivatal határozatának másolatát a tanuló tartós nevelésbe vételéről;
- előnyt élvez az a pályázat, mely bírja a helyi vagy megyei cigány kisebbségi önkormányzat – ennek hiányában helyi, megyei vagy országos cigány civil szervezet – ajánlását, mely tartalmazza a tanulmányi ösztöndíj pályázat keretében való támogatás indoklását. A pályázati kiírásban meghatározottakon kívül semmilyen más ajánlást nem fogadunk el.

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy kizárólag csak a pályázati adatlapon szereplő, alaki és tartalmi követelményeknek maradéktalanul megfelelő ajánlást fogadják el a Kuratórium.

FIGYELEM!

HIÁNYPÓTLÁSRA NINCS LEHETŐSÉG!

HIÁNYOS VAGY HATÁRIDŐN TÚL BEKÜLDÖTT PÁLYÁZATOKAT NEM FOGADUNK EL, AZOKAT ÉRVÉNYTELENNEK TEKINTJÜK.

Az ösztöndíj támogatás összege: **60.000 Ft.**

Az ösztöndíjat elnyert hallgatók részére a támogatást egy összegben folyósítjuk.

A PÁLYÁZATOK BENYÚJTÁSI HATÁRIDEJE:

2007. OKTÓBER 15.

A pályázatok elbírálási határideje:

2007. november 30.

A megítélt támogatás kifizetésének határideje legkésőbb:

2007. december 31.

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy a rendelkezésre álló keretösszeg erejéig tudjuk támogatni a pályázatokat, ezért a pályázatok elbírálása során előnyt élveznek a jobb tanulmányi átlageredménnyel rendelkező diákok.

Kérjük, hogy a személyes adatokban bekövetkezett változásokat (név-, lakcímváltozás) a gyors és pontos ügyintézés érdekében a Közalapítvány Irodája felé soron kívül írásban jelezni szíveskedjék!

A pályázatot 1 eredeti példányban a szükséges mellékletekkel együtt a Közalapítvány Irodájába kérjük eljuttatni.

A gyors és pontos adatfeldolgozás érdekében kérjük, hogy minden egyes pályázatot külön borítékban, ajánlott küldeményként szíveskedjen továbbítani a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Irodája részére. A problémák elkerülése (az esetleges vitás feladási határidők, a pályázati anyag megküldésének igazolása) végett az ajánlott szelvényt kérjük őrizze meg. A nem ajánlott küldeményként feladott pályázati anyagokért a Közalapítvány felelősséget nem tud vállalni.

Pályázati adatlap beszerezhető:

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány Irodáján személyesen (1091 Budapest, Üllői út 47-49. telefon 455-9030. Fax: 455-9038) vagy felbélyegzett válaszborték ellenében azt az Iroda postán elküldi a pályázónak, illetve letölthető a www.macika.hu honlapról.

SZÉPSÉGVERSENYT HIRDET A KÁRPÁTOK HANGJA CÍMŰ MAGAZIN!

2007 karácsonyi meglepetése a Kárpáti Vénusz díj!

Vajon ki lesz a csodálatos szobor boldog tulajdonosa?
A legszebb Magyarországon élő leányok, asszonyok közül kerül ki a nyertes!

A versenyt két kategóriában hirdeti meg a díj alapítója:

I. kategória: 18–25 éves korig

II. kategória: 25–35 éves korig

Várjuk mindazok jelentkezését, akik nem riadnak vissza a kamerák kereszttűzétől és szeretnék címlapunkon szerepelni, illetve országos ismertséget kapni.

A versenyről bővebb információt és a jelentkezéslapot
a KÁRPÁTOK HANGJA októberi számában találhatják meg.

A versennyel kapcsolatos kérdéseikre a karpati@karpatibauhaus.hu címen
illetve a 06/17-85-47-02 , 06/20-56-66-827, 06/70-255-70-46

Kárpáti Bauhaus

A Roma Nővédelmi Közhasznú Szervezet most szerveződő női szalonzenekarába keres az alábbi hangszerek valamelyikén játszó női tagokat:

- hegedű, brácsa, cselló, bőgő, gitár, klarinét, fuvola,
- valamint ének

Jelentkezési feltételek: – klasszikus zenei képzettség
 – kamarazenekari gyakorlat

A szakmai önéletrajzokat postai úton a Roma Nővédelmi Közhasznú Szervezet 1077
Budapest, Rózsa utca 20.,
vagy elektronikus úton a romanovedelem@freemail.hu címre várjuk.

Jelentkezési határidő: 2007. szeptember 30.

A meghallgatás helyéről és idejéről telefonon értesítjük a jelentkezőket.

További információ:

Makai Istvánné elnök
TEL.: 06-30-238-55-20

FAX: 06-1-787-24-31

E-MAIL: romanovedelem@freemail.hu

Farkas Rózsa kulturális manager
TEL.: 06-30-618-3432

E-MAIL: rozsafarkas@gmail.com

Grimm testvérek: A csodálatos hegedűs

Válogatta: Menyhiért Ildikó

Volt egyszer réges-régen egy csodálatos hegedűs. Szerte bolyongott a világon, és mindig egyedül járt. Hol erre gondolt, hol meg arra; vagy a felhők játékát nézte az égen, vagy a napsugarak táncát a folyó tükrén; sosem unatkozott, mindig volt látnivalója.

Vándorlása során egyszer egy rengeteg nagy erdőbe tévedt. Ki tudja, mióta bolyongott már magányosan a fák közt. A levelek közt csak nagy néha kéklött át az ég, a lomb olyan sűrű volt, hogy csak ritkán tűzött át rajta a napsugár. A hegedűsnek ide-oda kószáltak a gondolatai, hanem aztán végül mégiscsak elunta magát.

„Ideje, hogy pajtást kerítsek magamnak” – mondta. Fogta a hegedűjét, húzott egyet-kettőt a vonóval, s a húrokról egyszeriben olyan szép, csengő dallam szállt a magasba, hogy nincs az a fülemüle, amelyik gyönyörűsegebben tudna énekelni. A hang csapongva szárnyalt a rengetegben; édesen, ezüstösen szólt, majd epekedve, majd pedig vidáman.

Egyszer csak megrebbent a bozót; egy farkas ügetett elő a sűrűből.

„Igazán nem ilyen pajtás után kíváncsi voltam!” – gondolta magában a hegedűs.

A farkas odament hozzá, és megszólította:

– De szépen húzod, kedves mester! Szívesen eltanulnám tőled.

– Ha csak ez a kívánságod! – felelte a hegedűs. – Ha szót fogadsz, egykettőre ellesheted a titkát. De figyelmeztetlek rá: amit mondok neked, azt azonnal meg kell tenned, különben semmire sem mégy!

– Meglátod, nem lesz engedelmesebb tanítványod nálam! – fogadkozott a farkas, és a hegedűs nyomába szegődött.

Mentek, mendegéltek, és a farkas már alig várta, hogy megkezdődjék a zenetanítás. A hegedűs azonban ügyet sem vetett rá, amíg egy terebélyes tölgyfához nem értek; akkor hirtelen visszafordult hozzá:

– Látod azt a repedést ennek a tölgynek a törzsén, farkas koma?

– Látom.

– No, ha meg akarsz tanulni hegedülni, dugd a két elülső lábodat a részbe!

A farkas egy kicsit furcsállotta ugyan a dolgot, de nem mert ellenkezni, nehogy füstbe menjen a hegedűtanulás terve. Felágaskodott, és beledugta a két mancsát a repedésbe. A hegedűs fölkapott a földről egy követ, s úgy beékelte vele az ordas lábát, hogy az moccani sem tudott többé.

– Most aztán várj itt szépen, amíg visszajövök érted – mondta neki a hegedűs, és faképnél hagyta.

Ment egy darabig, de megint csak nagyon egyedül érezte magát; azt gondolta:

„Nem jól van ez így; pajtást kell kerítenem magamnak.”

Álla alá szorította a hangszerét, és elkezdett hegedülni. Soha senki nem hallott még olyan gyönyörű muzsikát. Talán egy perc sem telt belé, elő is jött rá a fák közül egy róka.

„Igazán nem ilyen pajtás után kíváncsi voltam!” – mondta magában a hegedűs, és kedvetlenül leengedte a vonóját. A róka azonban odaóvakodott hozzá, félrefordította kissé a fejét, és esegve bámult rá a vörös képével.

– De szépen húzod, kedves mester! Szívesen eltanulnám tőled.

– Ha csak ez a kívánságod! De előre figyelmeztetlek rá: szót kell fogadnod, s amit mondok, azonnal meg kell tenned, különben semmire nem mégy!

A róka elvigyorodott örömeiben.

– Meglátod, nem lesz engedelmesebb tanítványod nálam – ígérte.

Elindultak, elől a hegedűs, nyomában a róka. Mentek, mendegéltek, míg egy gyalogsósvényhez nem értek. Kétoldalt nyurga mogyorósövény szegélyezte az utat. A hegedűs jobbról is, balról is földig hajtott egy-egy cserjét, s rájuk lépett, egyik lábával az egyikre, másikkal a másikra.

– No, róka koma, kezdődik a lecke – mondta a hegedűs. – Add csak ide a bal mancsodat!

A róka már nyújtotta is készségesen; hogyne nyújtotta volna: előre örült neki, hamarosan milyen nagy művész lesz belőle, mennyi jércét tud majd terítékre csalni a muzsikájával!

A hegedűs hozzákötötte róka koma bal lábát a bal oldali bokorhoz.

– Most add ide a jobbikat! – mondta.

Adta a róka azt is, igaz ugyan, hogy már egy kicsit kevésbé szívesen, a hegedűs pedig odakötözte a jobb oldali mogyorófa legerősebb vesszejéhez. Megvizsgálta, elég szorosak-e a csomók, aztán elengedte a két bokrot. Az ágak suhogva csapódtak a magasba, és felrántották a rókát: ott lebegett, ott rugdalózkodott ég és föld közt kifeszítve.

– Most aztán várj itt szépen, amíg visszajövök érted – mondta a hegedűs, és otthagya.

Ment megint egy darabig, de mintha nagy súllyal nehezedett volna a szívére a magányosság.

„Hiába – gondolta –, pajtást kell kerítenem magamnak.”

És megint elkezdett hegedülni. Abban a pillanatban, hogy az erdő némaságába belecsendült a zene, előugrott a csaltból egy nyúl.

„Nézd csak, egy nyuszi! – mondta a hegedűs. – Ilyen pajtást sem kívántam!”

A tapsifüles odaügetett elé.

– De szépen húzod, kedves mester! – szólott. – Szívesen eltanulnám tőled.

– Nem olyan ördögös mesterség – felelte a hegedűs –, szófogadás dolga az egész. Mindent meg kell tenned, amit mondok neked, akkor viszed valamire.

– Meglátod, nem lesz nálam engedelmesebb tanítványod – bólogatott a nyúl, és a nyomába szegődött.

Csakhamar kiértek egy tisztásra; sudár nyárfa állt a közepén. A hegedűs jó hosszú pányvát vett elő a zsebéből, egyik végét a nyúl nyakába hurkolta, a másikat a fa tövére kötötte.

– Kezdődik a lecke, nyulacska – mondta –, lássuk, mit tudsz! Először is szaladd körül hússzor ezt a nyárfát.

A nyúl boldogan loholni kezdett a fa körül; örült neki, hogy ilyen könnyű dolog a hegedűtanulás. Körülfutotta hússzor a fát, hanem a pányva is rátekeredett hússzor a fa derekára. A szerencsétlen flótás fogva maradt; hiába húzta, hiába ráncigálta a kötelet, csak a nyaka fájdult belé.

– Most aztán várj itt szépen, amíg visszajövök érted – mondta a hegedűs, és ment tovább az erdőben.

Közben a pórul járt farkas addig kapálódzott, addig rágtamarta a követ, míg végül is kirántotta a mancsát, és nagy nehezen kiszabadult a résből.

Dühtől tajtékozva vetette magát a hegedűs után; megfogadta magában, hogy ha utoléri, irgalmatlanul szétépti.

A róka még mindig ott rúgkapált a gyalogösvény fölött. Meglátta a farkast, elkezdett torkaszakadtából ordítani:

– Farkas testvér, gyere, segíts rajtam, rászedett a hegedűs!

A farkas lehajlította a bokrokat, elrágta a kötelet, és megszabadította a rókát. Most már ketten loholtak a hegedűs után. Ahogy a nyomát szimatolva ügettek, ráakadtak a kikötött nyúlra.

– Hát teveled mi történt? – kérdezte a farkas.

– Jaj, farkas gazda, könyörgök, szabadíts meg, rászedett a hegedűs! – siránkozott a nyúl.

Most az egyszer sem a farkasnak, sem a rókának nem

jutott eszébe, hogy nyúlpecsenyét egyék. Eloldozták az ijedt tapsifülest, és most már hármasan vetették magukat a közös ellenség után.

A hegedűs pedig, ahogy ment, mendegélt az erdőben, megint nagyon magányosnak érezte magát; megállt egy terebélyes bükkfa alatt, állta alá szorította a hangszerét, és muzsikálni kezdett. Soha még ilyen szép hangokat nem csalt elő a húrokból a vonója; benne volt ebben a hegedűszóban a szíve minden szomorúsága.

Egy szegény favágó dolgozott nem messze az erdőben. Meghallotta a muzsikát; s abban a pillanatban, ahogy meghallotta, akár tetszett neki, akár nem, abba kellett hagyania a munkáját, és el kellett indulnia arrafelé, ahonnan a csodálatos zeneszó hívogatta. Vállára vette a fejszét, s ment, ment a fák és bokrok közt, hajlítgatta sorra az ágakat, hárítgatta maga elől a vesszőket, alig várta, hogy odaérjen a hegedűshöz, és közvetlen közelből hallgathassa a muzsikálást.

A hegedűs, amint meglátta, nagyon megörült, s azt gondolta:

„Végre igazi jó pajtást találtam! Embert kerestem én, nem állatokat!”

Eddig is szépen játszott, de most örömeiben olyan kedvesen, olyan gyönyörűségesen zendített rá, hogy a szegény favágó csak hallgatta ámultan, mintha elvarázslották volna.

„Sosem hittem volna, hogy ilyen tündéri zeneszó is lehet a földön!” – gondolta.

Éppen ekkor ért oda a farkas, a róka meg a nyúl. A favágó nyomban látta rajtuk, hogy valami rosszban törik a fejüket. Fölemelte villogó fejszéjét, s odaállt hatalmasan, elszántan a hegedűs elé, mintha azt mondaná:

– Vigyázzatok, mert aki hozzá mer nyúlni, annak velem gyűlik meg a baja!

Az állatoknak egyszeriben inukba szállt a bátorságuk, és hanyatt-homlok bemenekültek a sűrűbe.

A hegedűs pedig csak játszott, játszott, gyönyörködött a szegény favágót varázslatos dallamaival.

Aztán búcsút intett neki, és eltűnt az erdőben.

F E J T Ö R Ó K

Olvasd el szótagolva a következő mondatokat! Minden mondatban: egy új, értelmes szót találsz, ha a szóhatárokat átléped, de a szótaghatárokat megtartod! Írd le a megfejtést! Figyelj, ezek nemcsak főnevek lehetnek!

Például: Pista sakkozik Ferivel. tasak
A kőre teknőt borítottam az udvaron. retek
Tegnap Ági tárgyalásán voltam. gitár
Pista karját megcsipte egy darázs.
A kiscsibe tegnap kibújt a tojásból.
Etus kóbor kutyát talált.
A szobában Ilus tanulja a verset.
Az országút mellett mély árkot találtam.
Az őzet alkonyatkor láttam a tisztáson.
A kis pinty holnap kap társat.

Olvasd el a meghatározásokat, találd ki, mit rejtenek! A megfejtésben segítséget nyújt neked, hogy annyi kockát találsz, ahány betűből áll a szó! A kétjegyű mássalhangzók egyjegyűnek számítanak! A megfejtés megadott sorszámú betűit helyes sorrendbe állítva értelmes szót kapsz. Írd le a szót és magyarázd meg!

- Ravasz állat – 2. betű

--	--	--	--
- Zenél, más szóval – 6. betű

--	--	--	--	--	--
- A legmelegebb évszak – 3. betű

--	--	--	--
- Forrásból eredő, csörgedező víz – 4. betű

--	--	--	--	--
- Erre akasztod a kabátot – 1. betű

--	--	--	--	--

Megejtés:

„Nemzetiségeink múltja és jelene” c. fotópályázat (2008)**Kiíró szerv:** Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus**Határidő:** 2007. november 30.

A fotópályázaton bárki részt vehet életkortól, foglalkozástól és lakóhelytől függetlenül.

Összefoglaló: A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus második alkalommal hirdeti meg **nemzetiségi fotópályázatát „Nemzetiségeink múltja és jelene” címmel.**

Az intézet e tevékenységével is hangsúlyozni kívánja, hogy Magyarország sokszínű, gazdag kultúrájú ország. Célja, hogy részt vállaljon a történelmi tudat alakításában, részt vállaljon a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek épített és szellemi kultúrájának megőrzésében és vállalja, hogy hozzájárul ahhoz, hogy ez a felbecsülhetetlen érték ismert és dokumentált legyen. A **cél az**, hogy a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek / bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, **roma/cigány**, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán/ **múltját és jelenét tárgyi emlékeken keresztül bemutató fotókiállítás készüljön.** A pályázat célja **továbbá**, hogy a vizuális élményeket minél többen megörökítsék és egy fotókiállítás keretében másoknak is bemutathassák. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus a zsűrizett **pályázati anyagból vándorkiállításokat és fotóalbum létrehozását is tervezi.**

A fotó-dokumentációs **pályázat célja** egyfelől, hogy dokumentálásra és bemutatásra kerüljön a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek közös hazánkban épített kulturális öröksége. Másfelől dokumentált és bemutatható legyen mindaz, ami a nemzetiségek megmaradásához szükséges a rendszerváltás után épült, felújításra vagy felállításra került. (pl.: iskola, közösségi ház, emlékmű, emlékkereszt, templomok, kápolnák, kálváriák, temetők, útszéli keresztek, pincesorok, malmok, fogadók, faluházak, régi és mai egyesületi házak, nemzetiségi események stb.)

Kategóriák:

- dokumentumfotók
- művészfotók
- riportfotók

Egy pályázó maximum 15 db fekete-fehér vagy színes – bármilyen technológiával készült **papírképet** küldhet be, a három kategória között bármilyen megosztásban.

A beküldött képek **mérete** 13x18 cm legyen.

A fotókat semmilyen hordozó anyagra nem kell felragasztani!

Az előre elkészített paszpartuk ablakmérete 12,5 x 17,5 cm. (Tehát az ennél kisebb képeket nem takarja, az ennél nagyobbakat pedig túlságosan is. Ezért fontos a megadott méret betartása!)

Valamennyi fotó hátoldalán olvashatóan szerepeljen a – nevezési lappal egyezően – a kép sorszáma, a szerző neve, postacíme, továbbá település, megye neve vagy más pontosabban meghatározható földrajzi hely, ahol a kép készült. A rendezők javaslata, hogy mindezeket az adatokat egy öntapadós etiketre írják rá, s csak ezután ragasszák fel a képek hátoldalára. (Az alapvető információk nélkül beküldött képeket nem továbbítják a zsűri számára.)

A pályázóknak nevezési lapot kell kitölteni. A nevezési lapon szereplő információk egyezzenek a fényképek hátoldalán olvasható felirattal.

A beküldött fotókat a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus Nemzetiségi Osztálya archiválás céljából megtartaná, ha ehhez a pályázó hozzájárul. A fotók későbbi felhasználása esetén a szerzői jogról szóló törvény alkalmazása irányadó.

A kiállításra kerülő képeket az Intézet munkatársaiból és az adott nemzetiség szakembereiből létrehozandó szakmai zsűrik választják ki. A kiállítás rendezője a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus. A fotókiállítás megnyitójára és a pályadíjak átadására 2008. március elején kerül sor. A pontos dátumot az érintett alkotókkal időben közlik.

A pályázóknak **nevezési díjat nem kell fizetni.**

Díjazás: 1–5. díj: 5000–5000 Ft értékű fotóművészeti album.

Különdíjak: 10 db 3000–3000 Ft értékű fotóművészeti album. A különdíjak száma a felajánlások függvényében nőhet.

A fotók beküldésének határideje: 2007. november 30.

Zsűrizés: 2007. december 20.

Értesítés a zsűrizés eredményéről: 2008. január 15.

A kiállítás tervezett megnyitója: 2008. március 1-16. közötti időpontban (Mindazon fotókat, amelyeket a szerzők nem ajánlanak fel archiválási célra, és nem kerül be a kiállítás anyagába az intézet 2008. február 28-ig postai úton visszaküldi.)

További információ: Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus: Lukács Mária (1011 Bp. I., Corvin tér 8.; tel.: (061) 225-6043; tel/fax: 225-6041; e-mail: lukacsm@mmi.hu) A pályázati kiírás anyaga letölthető a www.erikanet.hu honlapról is.

Tisztelt Szerkesztőség!

Abonyban élünk nagy fájdalomban és bizonytalanságban. Két gyermekünk volt. Kisfiunk most megy első osztályba. 2005. december 13-án született Mónika, akinél sajnos 2007. január 3-án diagnosztizáltak a központi idegrendszer rosszindulatú daganatot. Én gyed-en vagyok, illetve voltam, a férjem betanított útépitőként dolgozik. Az elmúlt év őszén nagyösszegű hitelt vettünk fel, melyből lakásunkat szeretnénk volna felújítani és bővíteni, azonban sajnálatos módon a pénzt kislányunk gyógyítására kellett fordítani, (speciális étrend, sok utazás, stb.) A kislány rövidre szabott életét nagy részben kórházban töltötte, mivel a műtétek, kezelések, kemoterápia, majd a transzplantáció után steril szoba lett volna szükséges a gyógyulásához. Házunkat fel kellett volna újítani. A felújítással terveztük egy szoba megépítését is, valamint a meglévő épület alá-

falazását, mert vizes, a jelenlegi padló el van korhadva, tetőcserét. Megmaradt pénzünkben elkezdtük a felújítást, de sajnos folytatni, befejezni nem tudjuk és mindezek mellett a felvett hitel törlesztését is teljesíteni kell.

Kislányunk sajnos augusztus 6-án meghalt. A ház felújítását be kell fejeznünk, mert a munkákat elkezdtük. Sajnos a pénzünk elfogyott. Hiába kerestünk nyilvánosságot kérésünkkel. Egy pár helyi lakos segített rajtunk pénzadománnyal, de a kapott összeget sajnos a temetésre kellett fordítanunk. Kislányunk halála előtt 3 héttel az általunk gondozott nagypapa is 54 évesen meghalt. Egy hónap alatt két családtagot temettünk el.

Kérem Önöket, próbáljanak segíteni anyagi helyzetünkön, vagy kérésünket tolmácsolják olyan ismerősöknek, akik tudnának rajtunk segíteni, hogy legalább a házat ne árverezzék el a fejünk felől.

Tisztelettel: Tóth Mihályné
Abony, Telefon: 06-20/545-9824

FELHÍVÁS

A tisztaadányi Rózsa Rozália 7 kiskorú gyermek édesanyja, egy közülük súlyos beteg. Nagyon nehéz anyagi körülmények között élnek, sokat nélkülöznek. Kérjük mindazokat, akik meglehetik, segítsenek a családon. Rózsa Rozália minden segítséget örömmel fogad: kinőtt ruhákat, cipőket, megunt játékokat, tartós élelmiszereket. Cím: **Rózsa Rozália, Tiszaadony, Petőfi út 4. 4833.**

Rózsa Rozália telefonszáma szerkesztőségünkől elkérhető. **A Szerkesztőség**

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

.....

Előfizetési díj
egy évre: 2400,- Ft,
fél évre: 1200,- Ft,
negyedévre: 600,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-952, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

FELHÍVÁS

**EU-s és Hazai Pályázatírásban jártas
szakembereket keres a Magyarországi
Szegények
és Romák Érdekvédelmi Közhasznú
Szervezete.**

Iroda és levélcím:
1077. Budapest Rózsa utca 20.
– Demeter János – országos elnök

Tel: 06-30-309-37-22;
Fax: 06-1-787-24-31
e-mail: demeterjanos10@freemail.hu

**Jelentkezni lehet a hét minden napján
de. 9.00-tól este 20.00 óráig.**

Demeter János országos elnök

CSATKA, 2007.

